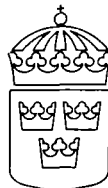

Regeringens proposition

1991/92:40

om vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop.
1991/92:40

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 31 oktober 1991.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Bo Könberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram ett flertal förslag inom sjukförsäkringsområdet som har samband med de bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring beträffande rehabilitering och rehabiliteringsersättning som träder i kraft den 1 januari 1992. Kompletteringar föreslås i lagstiftningen med avseende på beräkningen av sjukersättning vid avbrott i en arbetslivsinriktad rehabilitering och beträffande rätt till tillfällig föräldrapenning under en sådan rehabilitering. En lagändring föreslås också för att klargöra rätten till sjukpenning vid medicinsk behandling och medicinsk rehabilitering. Vidare föreslås en komplettering som ger möjlighet att i vissa fall dra in eller sätta ned sjukpenning som utges vid sådan behandling eller rehabilitering. Rehabiliteringspenning föreslås beräknad med bortseende från fosterbarnersättning som uppbärs för samma tid. Vidare skall utmätning och införsel kunna ske i fråga om rehabiliteringspenning.

I propositionen läggs också fram vissa förslag som har anknytning till den sjuklönerreform som skall genomföras den 1 januari 1992. Beträffande sjukpenninggrundande inkomst (SGI) föreslås att ändring skall ske utan väntetid om 14 dagar, dvs. redan fr.o.m. den dag då försäkringskassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden m.m. undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller sjukpenningens storlek. För fall då sjukpenning skall utges i omedelbar anslutning till en sjuklöneperiod föreslås att ändring av SGI under alla förhållanden skall gälla fr.o.m. den första dagen med sjukpenning. Detsamma föreslås gälla när sjukpenning skall utges jämsides med sjuklön. Förslag läggs också fram för att möjliggöra för försäkringskassan att till

arbetsgivare lämna ut uppgift om resultatet av en under sjuklöneperioden företagen sjukkontroll. Kompletteringar föreslås vidare i fråga om sjukpenningberäkning och årsarbetstid i fall då sjukpenning och sjuklön resp. sjukpenning och fosterbarnersättning utges för samma tid.

Ytterligare förslag på sjukförsäkringens område gäller ersättning för resa i samband med sjukvårdande behandling vid kommunal dagverksamhet och i samband med kommunal primärvård samt kostnadsansvaret för vissa förbrukningsartiklar vid vistelse på en vårdinrättning som övertagits av en kommun enligt särskild lagstiftning.

I propositionen föreslås vidare att samordningstiden enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och viss anknytande lagstiftning förlängs från 90 dagar till 180 dagar.

På pensionsområdet föreslås att det särskilda kommunala bostadstillägget till folkpension skall kunna utges också under år 1992.

Propositionen innehåller slutligen förslag i förenklingssyfte i fråga om beslutförhet i vissa typer av ärenden hos försäkringskassorna.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1992. Vissa följdändringar av lagteknisk karaktär föreslås dock träda i kraft den 1 juli 1992.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5, 10 c och 12 §§, 4 kap. 12 och 14 a §§, 8 kap. 12 § och 18 kap. 21 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap
5 §²

Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § första stycket skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst och, om inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, dennes årsarbetstid. Sådan fastställelse skall också ske för försäkrad som avses i 1 § andra stycket så snart anmälan om hans inkomstförhållanden gjorts hos kassan. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden, arbetstid eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när förtidspension eller särskild efterlevandepension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

b) när förtidspension eller särskild efterlevandepension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades *arbetsförmåga eller, vid särskild efterlevandepension, förmåga* eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- eller inkomstförhållanden, samt

d) när tjänstepension beviljas den försäkrade.

Ändring skall i fall som avses i första stycket a) *inte ske förrän 14 dagar efter det* försäkringskassan fått kännedom om de ändrade omständigheterna. Ändring skall i

Ändring som avses i första stycket a) *skall ske från och med den dag då* försäkringskassan fått kännedom om de ändrade omständigheterna. *Ändring skall i fall*

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1991:471.

annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

som avses i 1 § fjärde stycket och 12 a § gälla från och med den första dagen med sjukpenning. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten får ej i annat fall än som avses i första stycket b), c) eller d) sänkas under tid då den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander,

2. genomgår *grundutbildning för vuxna (grundvux)*, vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvox) eller *grundläggande svenskundervisning* för invandrare och uppbär timersättning för studierna,

2. genomgår *kommunal vuxenutbildning (komvux)*, vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvox), eller svenskundervisning för invandrare (*sft*) och uppbär timersättning för studierna,

3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning.

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,

5. är helt eller delvis ledig från förvärsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård,

6. fullgör värnplikstjänstgöring eller vapenfri tjänst eller genomgår militär grundutbildning för kvinnor.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågasvarande förvärsarbete under utbildningstiden.

För en försäkrad som avses i 10 c § första stycket 1 eller 2 skall dock under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån som anges i tredje stycket 1, sjukpenningen beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första-tredje styckena, om sjukpenningen blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt fjärde stycket.

Fjärde stycket tillämpas även för försäkrad som avses i tredje stycket 6 när den försäkrade genomgår grundutbildning eller därtill omedelbart anslutande repetitionsutbildning.

10 c §³

Utan hinder av föreskrifterna i 10 - 10 b §§ beräknas sjukpenning enligt 4 § första stycket när den försäkrade

1. är helt eller delvis arbetslös och anmäld som arbetssökande på arbetsförmedling samt är beredd att anta erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten,

2. skall uppbära sjukpenning för tid då annars havandeskapspenning eller föräldrapenning skulle ha uppburits, eller

2. skall uppbära sjukpenning för tid då annars havandeskapspenning, föräldrapenning eller rehabiliteringspenning skulle ha uppburits, eller

3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning.

Vid beräkning av sjukpenning på en sjukpenninggrundande inkomst som omfattar ersättning för sådan vård som avses i 12 § skall sjukpenning som svarar mot denna ersättning beräknas enligt 4 § första stycket.

12 §

Vårdar försäkrad annans barn under *aderton* år i hemmet som fosterbarn eller under därmed jämförliga förhållanden och *utgår* ersättning för vården för tid då sjukpenning kommer i fråga, *bedömes* rätten till sjukpenning med bortseende från ersättningen. Sjukpenningens storlek *fastställs* därvid på grundval av en sjukpenninggrundande inkomst som *ej* omfattar sådan ersättning.

Vårdar *en* försäkrad annans barn under *arton* år i hemmet som fosterbarn eller under därmed jämförliga förhållanden och *lämnas* ersättning för vården för tid då sjukpenning kommer i fråga, *bedöms* rätten till sjukpenning med bortseende från ersättningen. Sjukpenningens storlek *och årsarbetstiden fastställs* därvid på grundval av en sjukpenninggrundande inkomst *respektive beräknat antal timmar i förvärvsarbete som inte* omfattar sådan ersättning.

4 kap.
12 §⁴

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under högst 60 dagar för varje barn och år. Om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 10 § första stycket 1, 3 och 4 utges tillfällig föräldrapenning under ytterligare högst 60 dagar för varje barn och år.

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § tredje stycket utges under högst två dagar per barn och år.

Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § fjärde stycket utges under högst tio dagar per barn. Sådan tillfällig föräldrapenning utges inte för tid efter sextionde dagen efter barnets hemkomst efter förlossningen. Vid adoption räknas tiden från den tidpunkt föräldrarna fått barnet i sin vård.

³ Senaste lydelse 1989:219.

⁴ Senaste lydelse 1990:741.

Uppbär en förälder oavkortade löneförmåner under tid då han bedriver studier, jämföras avstående från studier med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning, i den mån föräldern går miste om löneförmånerna.

Om en förälder i samband med vård av barn enligt 10 § första stycket eller 11 § eller i fall som avses i 10 § tredje eller fjärde stycket är förhindrad att delta i rehabilitering enligt 22 kap., jämföras frånvaron från rehabiliteringen med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning.

14 a §⁵

Tillfällig föräldrapenning beräknas enligt 14 § tredje stycket

1. när den försäkrade skall uppbära tillfällig föräldrapenning för tid då annars havandeskapspenning eller föräldrapenning skulle ha uppburits, eller

2. i fall som avses i 3 kap. 10 c § första stycket 1 och 3 samt andra stycket.

1. när den försäkrade skall uppbära tillfällig föräldrapenning för tid då annars havandeskapspenning, föräldrapenning eller rehabiliteringspenning skulle ha uppburits, eller

8 kap.
12 §⁶

Om någon för samma tid och för samma nedsättning av förvärvsmöjligheten har rätt till såväl särskild efterlevandepension som någon av nedan uppräknade förmåner, minskas den särskilda efterlevandepensionen med den andra förmånens belopp. Minskning skall göras med

- a) delpension enligt lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
- b) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,
- c) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
- d) utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i form av dagpenning,
- e) vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa, samt

f) timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux), vid vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särsvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare.

f) timersättning vid kommunal vuxenutbildning (komvux), vid vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särsvux) och vid svenskundervisning för invandrare (sfi).

⁵ Senaste lydelse 1990:1516.

⁶ Senaste lydelse 1988:881.

18 kap.
21 §⁷

En socialförsäkringsnämnd avgör frågor om rätt till

1. förtidspension,
2. särskild efterlevandepension,
3. handikappersättning,
4. vårdbidrag.

En socialförsäkringsnämnd avgör frågor om rätt till

1. förtidspension,
2. särskild efterlevandepension,
3. handikappersättning,
4. vårdbidrag,

dock inte såvitt avser förutsättningarna för rätt till pension enligt 5 kap.

Socialförsäkringsnämnden avgör även frågor om rätt till förmåner enligt vad som föreskrivs i andra författningar.

Socialförsäkringsnämnden är beslutför då minst fyra ledamöter är närvarande.

I övrigt skall vad i 8-10 §§ föreskrivs med avseende på styrelse ha motsvarande tillämpning med avseende på socialförsäkringsnämnden. Har föredraganden från beslutet avvikande mening skall denna antecknas till protokollet.

Denna lag träder i kraft, i fråga om 3 kap. 5 § tredje stycket och 8 kap. 12 § den 1 juli 1992, och i övrigt den 1 januari 1992.

⁷ Senaste lydelse 1990:156.

Lag om ändring i lagen (1991:421) om ändring i lagen (1990:1466) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ i paragrafens lydelse enligt lagen (1991:421) om ändring i lagen (1990:1466) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 6 §

För *reskostnader* i samband med läkarvård eller annan sjukvårdande behandling, som avses i 2 eller 5 §, eller sjukhusvård enligt 4 §, utges ersättning enligt grunder som regeringen fastställer. Detsamma gäller reskostnader i samband med

1. tillhandahållande av hjälpmedel åt handikappad,
2. tandvård som avses i 3 §,
3. besök med anledning av sjukdom hos läkare eller sjukgymnast inom företagshälsovård, för vilken bidrag lämnas efter beslut av yrkesinspektionen,
4. besök med anledning av sjukdom hos läkare inom studerandeorganisationernas hälsovård, för vilken statsbidrag utbetalas av högskolestyrelse,
5. konvalescentvård som lämnas i konvalescenthem som har tagits upp på förteckning som fastställs av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer,
6. vistelse vid en sådan vårdinrättning som enligt lagen (1990:1402) om övertagande av vissa sjukhem och andra vårdinrättningar övertagits av kommunen,
7. besök för sjukvårdande behandling som ges såsom särskild omsorg enligt lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl.

7. besök för sjukvårdande behandling som ges såsom särskild omsorg enligt lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl,

8. besök för sjukvårdande behandling som ges med stöd av bestämmelserna om den kommunala hälso- och sjukvården i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), om resan går från eller till bostaden och denna inte är en sådan bostad som avses i 20 § andra stycket eller 21 § tredje stycket socialtjänstlagen (1980:620),

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Prop. 1991/92:40

9. besök för läkarvård eller annan sjukvårdande behandling som ges med stöd av lagen (1991:1136) om försöksverksamhet med kommunal primärvård.

Ersättning för sjuktransporter utges enligt grunder som regeringen fastställer.

Lag om ändring i lagen (1991:1040) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7 b och 8 §§, 20 kap. 3 och 10 §§ samt 22 kap. 12 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ i paragrafernas lydelse enligt lagen (1991:1040) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Sjukpenning enligt 7 § utges även när den försäkrade går miste om förvärvsinkomst i samband med att han genomgår en behandling som syftar till att förebygga sjukdom och nedsättning av arbetsförmågan. Som villkor gäller att behandlingen har ordinerats av läkare och ingår i en av försäkringskassan godkänd *behandlingsplan*. Vidare förutsätts att den försäkrade för behandlingen behöver avstå från förvärvsarbete minst två timmar under en dag och därvid går miste om minst en fjärdedel av sin dagsinkomst.

Arbetsförmågan skall anses nedsatt i den mån den försäkrade på grund av behandlingen är förhindrad att förvärvsarbete.

*Föreslagen lydelse*3 kap.
7 b §

Sjukpenning enligt 7 § utges även när den försäkrade går miste om förvärvsinkomst i samband med att han genomgår en *medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering* som syftar till att förebygga sjukdom eller nedsättning av arbetsförmågan. Som villkor gäller att behandlingen *eller rehabiliteringen* har ordinerats av läkare och ingår i en av försäkringskassan godkänd *plan*. Vidare förutsätts att den försäkrade för behandlingen *eller rehabiliteringen* behöver avstå från förvärvsarbete minst två timmar under en dag och därvid går miste om minst en fjärdedel av sin dagsinkomst.

Arbetsförmågan skall anses nedsatt i den mån den försäkrade på grund av behandlingen *eller rehabiliteringen* är förhindrad att förvärvsarbete.

3 kap.
8 §

Vid bedömningen av om arbetsförmågan är fullständigt nedsatt skall, om sjukdomen kan antas vara kortvarig, särskilt beaktas om den försäkrade på grund av sjukdomen är ur stånd att utföra sitt vanliga eller därmed jämförligt arbete. Om den försäkrade på grund av sjukdomen behöver avstå från förvärvsarbete under minst en fjärdedel av sin normala arbetstid en viss dag, skall hans arbetsförmåga anses nedsatt i minst motsvarande mån den dagen.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

Om sjukdomen kan antas bli långvarig eller den försäkrade bedöms inte kunna återgå till sitt arbete, skall försäkringskassan undersöka om den försäkrade efter sådan rehabiliteringsåtgärd, som avses i 22 kap. 7 §, kan försörja sig själv genom förvärvsarbete om arbetsförhållandena ändras eller om annat lämpligt arbete erhålls. Därvid skall beaktas vad som rimligen kan begäras av honom med hänsyn till sjukdomen, hans utbildning och tidigare verksamhet samt ålder, bosättningsförhållanden och andra sådana omständigheter.

Om den försäkrade uppbär förtidspension eller särskild efterlevandepension enligt denna lag, skall vid prövning av den försäkrades rätt till sjukpenning bedömningen av hans arbetsförmåga ske med bortseende från den nedsättning av förmågan eller möjligheten att bereda sig inkomst genom arbete som ligger till grund för utgående pension.

Som sjukperiod anses tid, under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 7 §.

Som sjukperiod anses tid, under vilken en försäkrad i oavbruten följd *antingen* lider av sjukdom som avses i 7 § *eller har rätt till sjukpenning enligt 7 b §.*

Om en period av rehabilitering enligt 22 kap. avbryts på grund av sjukdom som sätter ned den försäkrades arbetsförmåga med minst en fjärdedel, skall sjukperioden anses ha löpt i oavbruten följd sedan den första dagen med rehabiliteringspenning. Om i ett sådant fall som nu sagts rehabiliteringsperioden omedelbart har föregåtts av en sjukperiod, skall en sjukperiod anses föreligga omfattande också rehabiliteringsperioden.

20 kap.

3 §

Ersättning enligt denna lag får dras in eller sättas ned, om den som är berättigad till ersättningen

- a) ådragit sig sjukdomen eller skadan vid uppsåtligt brott som han har dömts för genom dom som har vunnit laga kraft;
- b) vägrar att genomgå undersökning av läkare eller att följa läkares föreskrifter;
- c) medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande, som är av betydelse för rätten till ersättning.

Vägrar en försäkrad utan giltig anledning att underkasta sig sådan rehabilitering som avses i 22 kap. 7 § får sjukpenning eller förtidspension helt eller delvis tills vidare förvägras honom, under förutsättning att han erinrats om denna påföljd. Motsvarande skall gälla i

Vägrar en försäkrad utan giltig anledning att underkasta sig sådan *behandling eller* rehabilitering som avses i *3 kap. 7 b § eller* 22 kap. 7 § får sjukpenning eller förtidspension helt eller delvis tills vidare förvägras honom, under förutsättning att han erinrats om

fråga om särskild efterlevandepension, om den efterlevande utan giltig anledning vägrar att följa ett villkor som uppställts med stöd av 16 kap. 3 §.

denna påföljd. Motsvarande skall gälla i fråga om särskild efterlevandepension, om den efterlevande utan giltig anledning vägrar att följa ett villkor som uppställts med stöd av 16 kap. 3 §.

10 §

Beslut av en allmän försäkringskassa som har fattats av tjänsteman i ärenden om försäkring enligt denna lag skall omprövas av kassan, om det begärs av en enskild som beslutet angår och beslutet inte har meddelats med stöd av 10 a §. Omprövningen skall göras av socialförsäkringsnämnden om beslutet gäller fråga som avses i 2 kap. 12 a eller 12 b §, 3 kap. 7-9 eller 17 §, 20 kap. 3 eller 4 § eller 22 kap. 7-10 eller 16 §.

Beslut av en allmän försäkringskassa som har fattats av tjänsteman i ärenden om försäkring enligt denna lag skall omprövas av kassan, om det begärs av en enskild som beslutet angår och beslutet inte har meddelats med stöd av 10 a §. Omprövningen skall göras av socialförsäkringsnämnden om beslutet gäller fråga som avses i 2 kap. 12 a eller 12 b §, 3 kap. 7-9 eller 17 §, 20 kap. 3 § eller 22 kap. 7-10 eller 16 §. *Omprövningen skall också göras av socialförsäkringsnämnden om beslutet gäller återbetalningsskyldighet enligt 20 kap. 4 § och det belopp som har utbetalats för mycket överstiger 10 procent av basbeloppet.*

Vid omprövningen får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel.

Om omprövning begärs av ett beslut och riksförsäkringsverket överklagar samma beslut, skall försäkringskassan inte ompröva beslutet. Begäran om omprövning skall anses som ett överklagande.

22 kap.
12 §

Bestämmelserna i 3 kap. 16 § första - femte styckena tillämpas även i fråga om rehabiliteringspenning.

Bestämmelserna i 3 kap. 12 § och 16 § första - femte styckena tillämpas även i fråga om rehabiliteringspenning.

Lag om ändring i lagen (1991:1048) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 12 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ i paragrafens lydelse enligt lagen (1991:1048) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.
12 a §

Om en arbetsgivare skall svara för sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön för samma dag som sjukpenning kommer ifråga, fastställs sjukpenningens storlek på grundval av en sjukpenninggrundande inkomst som inte omfattar anställningsförmåner från den arbetsgivaren.

Årsarbetstiden fastställs i fall som avses i första stycket på grundval av beräknat antal timmar i förvärvsarbete hos arbetsgivare som inte skall svara för sjuklön.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

Lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

Härigenom föreskrivs att 9 och 18 §§ lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*9 §¹

Utan hinder av föreskrifterna i 8 § första stycket beräknas ersättning enligt 3 kap. 4 § första stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring

1. när någon skall uppbära ersättning för tid då annars havandeskapspenning *eller* föräldrapenning skulle ha uppburits, och

1. när någon skall uppbära ersättning för tid då annars havandeskapspenning, föräldrapenning *eller rehabiliteringspenning* skulle ha uppburits, och

2. i fall som avses i 3 kap. 10 c § första stycket 1 och 3 samt andra stycket lagen om allmän försäkring.

18 §²

Föreskrifterna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt om överklagande av försäkringskassas och domstols beslut tillämpas även i ärende om ersättning enligt denna lag. Omprövningen skall i försäkringskassan göras av socialförsäkringsnämnd om beslutet gäller en fråga som avses i 17 §.

Föreskrifterna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt om överklagande av försäkringskassas och domstols beslut tillämpas även i ärende om ersättning enligt denna lag. Omprövningen skall i försäkringskassan göras av socialförsäkringsnämnd om beslutet gäller en fråga som avses i 17 § *och det belopp som utbetalats för mycket överstiger 10 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring.*

Ett beslut i ett ärende om ersättning enligt denna lag skall gälla omedelbart, om inte något annat anges i beslutet eller bestäms av en domstol som har att pröva beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1989:1048.

² Senaste lydelse 1991:225.

Lag om ändring i lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*14 §¹

Föreskrifterna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt om överklagande av försäkringskassas och domstols beslut tillämpas även i ärende om ersättning enligt denna lag. Omprövningen skall i försäkringskassan göras av en socialförsäkringsnämnd, om beslutet gäller en fråga som avses i 8 eller 13 § eller i 3 kap. 17 § eller 20 kap. 3 § lagen om allmän försäkring.

Föreskrifterna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt om överklagande av försäkringskassas och domstols beslut tillämpas även i ärende om ersättning enligt denna lag. Omprövningen skall i försäkringskassan göras av en socialförsäkringsnämnd, om beslutet gäller en fråga som avses i 8 § eller i 3 kap. 17 § eller 20 kap. 3 § lagen om allmän försäkring. *Omprövningen skall också göras av en socialförsäkringsnämnd, om beslutet gäller återbetalningsskyldighet enligt 13 § och det belopp som utbetalats för mycket överstiger 10 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring.*

Ett beslut i ett ärende om ersättning enligt denna lag skall gälla omedelbart, om inte något annat anges i beslutet eller bestäms av en domstol som har att pröva beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1991:226.

Lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 § och 8 kap. 4 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*3 kap.
1 §

Är den skadade sjukförsäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, har han vid arbetsskada rätt till samma förmåner från sjukförsäkringen som vid annan sjukdom under en tid av 90 dagar efter det att skadan inträffade, dock längst till dess skadan medför rätt till livränta eller rätten till sjukpenning upphör enligt 3 kap. 3 § första stycket andra meningen nämnda lag (samordningstid).

Är den skadade sjukförsäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, har han vid arbetsskada rätt till samma förmåner från sjukförsäkringen som vid annan sjukdom under en tid av 180 dagar efter det att skadan inträffade, dock längst till dess skadan medför rätt till livränta eller rätten till sjukpenning upphör enligt 3 kap. 3 § andra meningen nämnda lag (samordningstid).

8 kap.
4 §²

Ärende angående livränta till den försäkrade, i annat ärende uppkommen fråga huruvida den försäkrade har ådragit sig arbetsskada till följd av annat än olycksfall och ärende angående särskild efterlevandelivränta skall i försäkringskassa avgöras av socialförsäkringsnämnd. Regeringen får dock meddela föreskrifter om behörighet för tjänsteman hos försäkringskassan att avgöra ärenden som är av enkel beskaffenhet och inte angår livränta till den försäkrade eller särskild efterlevandelivränta.

Omrövning av beslut som gäller fråga som avses i 3 kap. 5 § och 6 kap. 5 § skall, om beslutet har fattats av tjänsteman, göras av socialförsäkringsnämnd. Omrövning av beslut som tjänsteman fattat med stöd av föreskrifter av regeringen enligt första stycket skall också göras av socialförsäkringsnämnd.

Omrövning av beslut skall göras av socialförsäkringsnämnd, om beslutet har fattats av tjänsteman och gäller

1. fråga enligt 3 kap. 5 § om eller i vilken utsträckning den försäkrades sjukdom sätter ned hans förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete,

2. fråga som avses i 6 kap. 5 §, eller

¹ Lagen omtryckt 1977:264.

² Senaste lydelse 1988:882.

*3. beslut som tjänsteman fattat
med stöd av föreskrifter av rege-
ringen enligt första stycket.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.
 2. Äldre föreskrifter i 3 kap. 1 § gäller fortfarande i fråga om skada som visat sig före ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1991:1042) om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 5 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring¹ i paragrafens lydelse enligt lagen (1991:1042) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 kap.
5 §

Under tid då den försäkrade är föremål för sådan rehabilitering som avses i 22 kap. 7 § lagen (1962:381) om allmän försäkring skall hans förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete anses ned-satt även i den mån åtgärden hindrar honom att förvärvsarbeta.

Under tid då den försäkrade är föremål för sådan *behandling eller* rehabilitering som avses i 3 kap. 7 b § *eller* 22 kap. 7 § lagen (1962:381) om allmän försäkring skall hans förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete anses ned-satt även i den mån åtgärden hindrar honom att förvärvsarbeta.

¹ Lagen omtryckt 1977:264.

9 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring

Prop. 1991/92:40

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §¹

Bestämmelserna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt överklagande av försäkringskassas och domstols beslut tillämpas även i ärende enligt denna lag. Omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet enligt 19 § skall göras av socialförsäkringsnämnd.

Bestämmelserna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt överklagande av försäkringskassas och domstols beslut tillämpas även i ärende enligt denna lag. Omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet enligt 19 § skall göras av socialförsäkringsnämnd, *om det belopp som utbetalats för mycket överstiger 10 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring.*

Beslut i ärende enligt denna lag skall gälla omedelbart, om inte annat anges i beslutet eller bestäms av domstol som har att pröva beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1991:222.

10 Förslag till Lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag

Prop. 1991/92:40

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §²

Bestämmelserna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av allmän försäkringskassas beslut samt om överklagande av allmän försäkringskassas och domstols beslut har motsvarande tillämpning i ärende enligt denna lag. Omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet enligt 12 § skall göras av socialförsäkringsnämnd.

Bestämmelserna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av allmän försäkringskassas beslut samt om överklagande av allmän försäkringskassas och domstols beslut har motsvarande tillämpning i ärende enligt denna lag. Omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet enligt 12 § skall göras av socialförsäkringsnämnd, *om det belopp som utbetalats för mycket överstiger 10 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Lagen omtryckt 1973:449.

² Senaste lydelse 1991:216.

11 Förslag till Lag om ändring i lagen (1964:143) om bidragsförskott

Prop. 1991/92:40

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1964:143) om bidragsförskott¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §²

Ärende enligt 18 § skall i allmän försäkringskassa avgöras av socialförsäkringsnämnd. Bestämmelserna i 17 kap. 1 § första stycket och 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om sammanträffande av förmåner, omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt överklagande av försäkringskassas och domstols beslut har motsvarande tillämpning i ärende enligt denna lag.

Omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet enligt 13 § skall göras av socialförsäkringsnämnd.

Omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet enligt 13 § skall göras av socialförsäkringsnämnd, *om det belopp som utbetalats för mycket överstiger 10 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring.*

Ett beslut i ett ärende enligt denna lag skall gälla omedelbart, om inte något annat anges i beslutet eller bestäms av den domstol som har att pröva beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Lagen omtryckt 1976:277.

² Senaste lydelse 1991:218.

12 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till handikappade

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till handikappade skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 §¹

Föreskrifterna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt överklagande av försäkringskassas och domstols beslut skall tillämpas i ärenden om bidrag som avses i 1 §.

Omprövning av ett sådant beslut av en försäkringskassa som har fattats av en tjänsteman i ärende om skyldighet att återbetala bidrag skall göras av socialförsäkringsnämnd.

Omprövning av ett sådant beslut av en försäkringskassa som har fattats av en tjänsteman i ärende om skyldighet att återbetala bidrag skall göras av socialförsäkringsnämnd, *om det belopp som utbetalats för mycket överstiger 10 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1991:224.

13 Förslag till

Prop. 1991/92:40

Lag om fortsatt giltighet av lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension

Härigenom föreskrivs att lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension, som gäller till utgången av år 1991, skall fortsätta att gälla till utgången av år 1992.

14 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1990:1467) om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.

Härigenom föreskrivs att 2 a och 10 §§ lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m. i paragrafernas lydelse enligt lagen (1990:1467) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 a §

Den som vistas vid en sådan vårdinrättning som enligt lagen (1990:1402) om övertagande av vissa sjukhem och andra vårdinrättningar övertagits av kommunen har rätt att utan kostnad er- hålla läkemedel.

Den som vistas vid en sådan vårdinrättning som enligt lagen (1990:1402) om övertagande av vissa sjukhem och andra vårdin- rättningar övertagits av kommu- nen har rätt att utan kostnad er- hålla läkemedel *samt förbruknings- artiklar som enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 6 § skall tillhandahållas kostnadsfritt.*

10 §

Kostnaden för förmåner enligt denna lag, fränsett förmåner som avses i 2 a §, ersätts av den allmänna försäkringen.

Kostnaden för förmåner som avses i 2 a § ersätts av landstings- kommunen.

Kostnaden för förmåner som avses i 2 a § ersätts av landstings- kommunen *i fråga om läkemedel och av kommunen i fråga om för- brukningsartiklar.*

15 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön

Prop. 1991/92:40

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1991:1047) om sjuklön skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Den allmänna försäkringskassan får företa sjukkontroll under sjuklöneperioden genom att

1. göra förfrågan hos arbetstagaren, hans arbetsgivare, läkare eller någon annan som kan antas kunna lämna behövliga uppgifter, och
2. besöka arbetstagaren.

Försäkringskassan får utan hinder av sekretess lämna ut uppgift till arbetsgivaren om vad som framkommit vid sjukkontroll enligt första stycket, under förutsättning att uppgiften behövs för ställningstagande till arbetstagarens rätt till sjuklön under sjuklöneperioden.

Lag om ändring i utsökningsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 1 § och 15 kap. 2 § utsökningsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*7 kap.
1 §¹

Bestämmelserna i detta kapitel gäller i fråga om utmätning av

1. arbetstagares lön, vare sig den utgår som tidlön, ackordslön, provision eller annan gottgörelse,

2. annan ersättning för arbetsinsats av gäldenären, om dennes ställning är jämförlig med en arbetstagares,

3. belopp som utgår som pension eller livränta,

4. sjukpenning, föräldrapenning-förmåner, ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård och annan ersättning som utgår på grund av sjukdom, smitta, olycksfall, utbildning, arbetslöshet, värnpliktstjänstgöring eller annan tjänstgöring som ersätts med samma eller liknande förmåner som värnpliktstjänstgöring, allt i den mån ersättningen inte avser att kompensera för särskilt angivna kostnader eller skall återbetalas.

4. sjukpenning, föräldrapenning-förmåner, *rehabiliteringspenning*, ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård och annan ersättning som utgår på grund av sjukdom, smitta, olycksfall, utbildning, arbetslöshet, värnpliktstjänstgöring eller annan tjänstgöring som ersätts med samma eller liknande förmåner som värnpliktstjänstgöring, allt i den mån ersättningen inte avser att kompensera för särskilt angivna kostnader eller skall återbetalas.

Bestämmelserna i detta kapitel är ej tillämpliga när gäldenären är dödsbo eller annan juridisk person.

För vissa fall när skälig lön ej utgår för gäldenärens arbete gäller enligt 18 § särskilda bestämmelser.

15 kap.
2 §²

Genom införsel får tagas i anspråk

1. arbetstagares lön, vare sig den utgår som tidlön, ackordslön, provision eller annan gottgörelse,

2. annan ersättning för arbetsinsats av gäldenären, om dennes ställning är jämförlig med en arbetstagares,

3. periodiskt vederlag för utnyttjande av patent, rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annan sådan rättighet eller för överlåtelse av rörelse,

4. belopp som utgår som pension eller livränta,

¹ Senaste lydelse 1988:1470.

² Senaste lydelse 1988:1470.

5. sjukpenning, föräldrapenning-förmåner, ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård och annan ersättning som utgår på grund av sjukdom, smitta, olycksfall, utbildning, arbetslöshet, värnpliktstjänstgöring eller annan tjänstgöring som ersätts med samma eller liknande förmåner som värnpliktstjänstgöring, allt i den mån ersättningen inte avser att kompensera för särskilt angivna kostnader eller skall återbetalas.

För vissa fall när skälig lön ej utgår för gäldenärens arbete gäller enligt 19 § särskilda bestämmelser.

5. sjukpenning, föräldrapenning-förmåner, *rehabiliteringspenning*, ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård och annan ersättning som utgår på grund av sjukdom, smitta, olycksfall, utbildning, arbetslöshet, värnpliktstjänstgöring eller annan tjänstgöring som ersätts med samma eller liknande förmåner som värnpliktstjänstgöring, allt i den mån ersättningen inte avser att kompensera för särskilt angivna kostnader eller skall återbetalas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1927:77) om försäkringsavtal skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Denna lag äger tillämpning på avtal, varigenom försäkring meddelas av någon som driver försäkringsrörelse.

Lagen gäller inte återförsäkring eller försäkring som avses i lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring.

Lagen gäller inte återförsäkring eller försäkring som avses i lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring eller lagen (1991:1047) om sjuklön.

Lagen tillämpas inte på försäkringar som avses i konsumentförsäkringslagen (1980:38). I förhållande till annan än försäkringstagaren tillämpas dock 25, 54 - 58, 86 - 88, 95 och 96 samt 122 och 123 §§ även i fråga om sådana försäkringar. Vid tillämpningen av dessa bestämmelser gäller även 3 § första stycket.

Lagen tillämpas inte heller på trafikförsäkringar i den mån annat följer av trafikskadelagen (1975:1410).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1980:39.

18 Förslag till Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 1991/92:40

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

7 §²

Sekretess gäller hos allmän försäkringskassa, riks försäkringsverket och domstol i ärende enligt lagstiftningen om allmän försäkring eller arbets- skadeförsäkring eller om annan jämförbar ekonomisk förmån för enskild, för uppgift om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Samma sekretess gäller hos annan myndighet på vilken det ankommer att handlägga ärende enligt lagstiftning som nu har nämnts. I fråga om myndighet som anges i 8 § gäller dock bestämmelserna där.

Sekretessen enligt första stycket gäller också i förhållande till en vård- eller behandlingsbehövande själv i fråga om uppgift om hans hälsotillstånd, om det med hänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas till honom.

Sekretess gäller hos myndighet som avses i första stycket för anmälan eller annan utsaga av enskild om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon honom närstående utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Utan hinder av sekretessen får uppgift lämnas till enskild enligt vad som föreskrivs i lagstiftningen om allmän försäkring.

Utan hinder av sekretessen får uppgift lämnas till enskild enligt vad som föreskrivs i lagstiftningen om allmän försäkring *och lagstiftningen om sjuklön.*

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år eller, i fall som avses i tredje stycket, i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Lagen omtryckt 1989:713.

² Senaste lydelse 1991:213.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1991

Närvarande: statsrådet Bildt ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Könberg

Proposition om vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

1 Inledning

I detta lagstiftningsärende tar jag upp olika frågor som uppkommit som följd av de reformer som beslutats av riksdagen i fråga om rehabilitering och rehabiliteringsersättning samt i fråga om sjuklön. Jag behandlar också en del frågor i övrigt som gäller beräkning m.m. av sjukersättning. På arbetsskadeområdet tar jag upp frågan om förlängning av samordningstiden.

Förslag läggs fram om att det särskilda kommunala bostadstillägget till folkpension skall kunna utges även under år 1992.

Slutligen behandlas vissa åtgärder för att förenkla handläggningen hos försäkringskassorna.

2 Ersättning vid rehabilitering

2.1 Inledning

Enligt nuvarande bestämmelser i 2 kap. 11 § första stycket AFL har försäkringskassan ansvar för att åtgärder vidtas för att förkorta en försäkrads sjukdomstid eller att helt eller delvis förebygga eller häva nedsättning av dennes arbetsförmåga.

Om sjukdomen rent faktiskt sätter ned den försäkrades arbetsförmåga med minst en fjärdedel har den försäkrade enligt 3 kap. 7 § AFL rätt till sjukpenning i form av hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels sjukpenning beroende på i vilken omfattning arbetsförmågan är nedsatt.

Enligt 3 kap. 8 § andra stycket samma lag i paragrafens nuvarande lydelse kan sjukpenning utges till den som är föremål för åtgärd av beskaffenhet som anges i 2 kap. 11 § i den mån den försäkrade på grund av åtgärden är förhindrad att arbeta.

Under rehabilitering kan sjukpenning enligt nuvarande regler således utges till den som inte har sin arbetsförmåga faktiskt nedsatt med minst en fjärdedel eller utges i större omfattning än vad den faktiska nedsättningen motsvarar.

De åtgärder som avses i 2 kap. 11 § AFL kan vara såväl medicinska som yrkesinriktade eller av social art. Till den medicinska rehabiliteringen räknas, utöver vanlig sjukvård, undersöknings- och behandlingsformer såsom sjukgymnastik, syn- och hörselrehabilitering, arbetsterapi, tillhandahållande av handikaphjälpmiddel samt rådgivning, stödåtgärder och funktionsprövning.

Efter förslag från den dåvarande regeringen (prop. 1990/91:141) har riksdagen beslutat om nya regler om rehabilitering och rehabiliteringsersättning (SfU16, rskr. 303). Reglerna, som träder i kraft den 1 januari 1992, innebär att den som deltar i en arbetslivsinriktad rehabilitering skall få rehabiliteringspenning med 100 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten under förutsättning att rehabiliteringsåtgärden ingår i en av försäkringskassan upprättad rehabiliteringsplan och att den försäkrade ansöker om sådan ersättning.

I övrigt innebär de nya reglerna i korthet följande.

Det är arbetsgivaren som i första hand får ansvaret för att den enskildes behov av rehabilitering klarläggs. Denne skall svara för att behovet av rehabiliteringsåtgärder utreds när den anställda på grund av sjukdom varit borta från arbetet under längre tid än fyra veckor i följd, när den anställda haft upprepade korta sjukfall eller när den anställda själv begär det. En sådan rehabiliteringsutredning skall göras i samråd med den anställda. Den bör vara genomförd inom viss bestämd tid och skall tillställas försäkringskassan. Arbetsgivaren skall vidare svara för att sådana arbetslivsinriktade rehabiliteringsåtgärder vidtas som kan genomföras inom eller i anslutning till den egna verksamheten. Inriktningen skall vara att den anställda skall beredas fortsatt arbete hos arbetsgivaren och att andra alternativ skall prövas först när dennes möjligheter är uttömda.

Den som deltar i en arbetslivsinriktad rehabilitering ges rätt till rehabiliteringsersättning. Ersättningen omfattar dels rehabiliteringspenning motsvarande 100 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst, dels särskilt bidrag för vissa merkostnader som kan uppkomma i samband med rehabiliteringen. Rehabiliteringspenning kan utges som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån.

För rätt till rehabiliteringsersättning förutsätts att rehabiliteringen ingår i en av försäkringskassan upprättad rehabiliteringsplan, som anger bl.a. aktuella åtgärder, vem som ansvarar för dem, när de skall genomföras och beräknad kostnad. Försäkringskassan skall fortlöpande se till att planen följs och vid behov anpassas efter ändrade förhållanden.

Försäkringskassan ges ett övergripande samordningsansvar för rehabiliteringsverksamheten, innefattande ansvar för regionalt och lokalt

samarbete mellan olika myndigheter och organ med uppgifter på rehabiliteringsområdet. Försäkringskassan skall samordna och ha tillsyn över de utredande och andra insatser som enligt AFL krävs för rehabilitering av enskilda försäkrade. Den skall också när det behövs ta initiativ till sådana insatser. I ansvaret ingår att ge stöd åt den enskilde i kontakter med andra rehabiliteringsansvariga. Gentemot den försäkrades arbetsgivare får försäkringskassan ett tillsynsansvar för att denne fullgör sina rehabiliteringsuppgifter enligt AFL. I speciella fall skall försäkringskassan överta ansvaret för att en rehabiliteringsutredning kommer till stånd.

Bestämmelserna om rehabilitering finns intagna i ett nytt 22 kap. i AFL.

Fr.o.m. den 1 januari 1992 kommer 2 kap. 11 § AFL att upphöra att gälla och 3 kap. 8 § samma lag att få ändrad lydelse. Sistnämnda lagrum i dess nya lydelse innehåller i huvudsak regler för bedömning av arbetsförmågans nedsättning vid korta resp. långa sjukdomsfall. Bestämmelsen om sjukperiod återfinns oförändrad i den nya lydelsen.

För medicinsk behandling som ges i förebyggande syfte gäller fr.o.m. den 1 januari 1992 en ny bestämmelse i 3 kap. 7 b § AFL. Enligt denna utges sjukpenning enligt 7 § samma kapitel även när den försäkrade går miste om förvärvsinkomst i samband med att han genomgår en behandling som syftar till att förebygga sjukdom och nedsättning av arbetsförmågan. Som villkor gäller att behandlingen har ordinerats av läkare och ingår i en av försäkringskassan godkänd behandlingsplan. Vidare förutsätts att den försäkrade för behandlingen behöver avstå från förvärvsarbete minst två timmar under en dag och därvid går miste om minst en fjärdedel av sin dagsinkomst.

Genom de nya reglerna har en gränsdragning gjorts mellan arbetslivsinriktad rehabilitering och medicinsk rehabilitering, dvs. behandling eller annan åtgärd av medicinsk art. Vid den arbetslivsinriktade rehabiliteringen utges rehabiliteringspenning enligt 22 kap. AFL, medan ersättningen vid den medicinska rehabiliteringen utges i form av sjukpenning enligt 3 kap. samma lag.

Reglerna är utformade så att den nya förmånen rehabiliteringspenning endast skall kunna utges när den försäkrade deltar i en arbetslivsinriktad rehabiliteringsåtgärd. En åtgärd anses vara arbetslivsinriktad om den behövs för att den försäkrade skall kunna få eller behålla ett arbete. Exempel på sådana åtgärder är arbetsprövning, arbetsträning och utbildning.

Rehabiliteringspenning skall däremot inte kunna utges under tid då den försäkrade genomgår enbart medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering. I dessa fall avses i stället ersättning utges i form av sjukpenning enligt 3 kap. AFL.

Mitt förslag: En ändring görs i 3 kap. 7 b § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) så att det klargörs att den som genomgår medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering skall kunna erhålla sjukpenning även om arbetsförmågan inte är nedsatt med minst en fjärdedel. Som förutsättning för rätt till sjukpenning i dessa fall skall gälla att behandlingen eller rehabiliteringen syftar till att förebygga sjukdom eller nedsättning av arbetsförmågan samt att deltagande i behandlingen eller rehabiliteringen hindrar den försäkrade att utföra förvärsarbete.

Skälen för mitt förslag: I den allmänna motiveringen i propositionen (1990/91:141) om rehabilitering och rehabiliteringsersättning (s. 73) har följande framhållits som skäl för förslaget till den nya bestämmelsen i 3 kap. 7 b § AFL.

Förebyggande hälsovård är ett viktigt inslag i kampen mot ohälsan. Den som genomgår en behandling som syftar till att förebygga sjukdom eller nedsättning av arbetsförmågan uppstår bör därför kunna få ersättning i form av sjukpenning för den tid som behandlingen kräver. Avsikten är att sådan ersättning för inkomstbortfall skall kunna utges i samband med behandling som är resultat av en läkares bedömning att den försäkrade riskerar att bli sjuk och att de ordinerade åtgärderna väntas minska sjukdomsriskerna. Behandlingen skall ingå i en plan, som försäkringskassan först skall godkänna.

Vid riksdagens behandling av förslaget till den nya bestämmelsen i 3 kap. 7 b § AFL framhöll socialförsäkringsutskottet i betänkandet 1990/91:SfU16 bl.a. att sjukpenning kan utges i förhållande till faktisk nedsättning av arbetsförmågan med stöd av 3 kap. 7 § AFL eller under rehabilitering med stöd av 3 kap. 8 § andra stycket AFL i den mån rehabiliteringsåtgärden hindrar den försäkrade att utföra förvärsarbete. Om såväl 2 kap. 11 § som 3 kap. 8 § andra stycket AFL, såsom föreslagits i propositionen, upphör att gälla kommer detta enligt utskottet att leda till att sjukpenning vid medicinsk behandling och medicinsk rehabilitering endast kan utges i förhållande till den faktiska nedsättningen av arbetsförmågan. I regel torde den faktiska arbetsförmågan inte vara nedsatt i samma utsträckning som åtgärderna förhindrar förvärsarbete. En reumatiker som vistas utomlands för någon veckas s.k. klimatvård och som förvärsarbetat på heltid före avresan skulle enligt utskottets mening knappast kunna anses ha sin arbetsförmåga fullständigt nedsatt enligt 3 kap. 7 § AFL. Utskottet ansåg att den utvidgning av sjukpenningrätten som regeringen föreslagit i 3 kap. 7 b § AFL avsåg situationer då den försäkrade deltar i en sjukdomsförebyggande behandlingsåtgärd. Enligt utskottets mening borde därför motsvarigheten till nuvarande bestämmelse i 3 kap. 8 § andra stycket AFL jämförd med 2 kap. 11 § AFL införas i lagen om allmän försäkring såvitt avser rätten till

sjukpenning vid medicinsk behandling och medicinsk rehabilitering. Detta gav riksdagen som sin mening regeringen till känna.

Med anledning av vad riksdagen sålunda uttalat bör ett klagörande ske vad gäller paragrafens räckvidd.

En försäkrad som utan att arbetsförmågan är nedsatt med minst en fjärdedel genomgår en medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering som är avsedd att helt eller delvis förebygga sjukdom eller nedsättning av arbetsförmågan bör med stöd av 3 kap. 7 b § AFL kunna erhålla sjukpenning enligt bestämmelsen i 7 § samma kapitel om ett deltagande i behandlingen eller rehabiliteringen hindrar honom från att arbeta. Klagörandet bör ske genom att den beslutade lydelsen av 7 b § ändras så att det uttryckligen anges att det skall vara fråga om förebyggande medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering.

Det sagda innebär att t.ex. en reumatiker som vistas utomlands under någon vecka för s.k. klimatvård skall kunna beviljas sjukpenning under vårdtiden trots att vederbörande arbetat heltid fram till avresedagen, dvs. utan att arbetsförmågan dessförinnan varit nedsatt. Detsamma bör gälla t.ex. personer som lider av obesitas (sjuklig övervikt), och som i syfte att förebygga framtida nedsättning av arbetsförmågan behöver genomgå behandling för att reducera vikten. Naturligtvis måste förutsättas att övriga i bestämmelsen uppställda krav är uppfyllda.

En hänvisning till 3 kap. 7 b § AFL bör vidare göras i 6 kap. 5 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring för att möjliggöra för arbetsskadade att få arbetsskadeersättning när de genomgår sådan behandling eller rehabilitering som avses i förstnämnda paragraf.

2.3 Indragning eller nedsättning av ersättning vid medicinsk rehabilitering

Mitt förslag: Om en försäkrad utan giltig anledning vägrar att underkasta sig sådan behandling eller rehabilitering som avses i 3 kap. 7 b § AFL får sjukpenning eller förtidspension helt eller delvis tills vidare förvägras honom, under förutsättning att han erinrats om denna påföljd.

Skälen för mitt förslag: Enligt 20 kap. 3 § andra stycket AFL i paragrafens nuvarande lydelse kan sjukpenning eller förtidspension helt eller delvis tills vidare förvägras en försäkrad som utan giltig anledning vägrar att underkasta sig åtgärd av beskaffenhet som avses i 2 kap. 11 § samma lag. En förutsättning för indragning eller nedsättning är att den försäkrade erinrats om denna påföljd.

Fr.o.m den 1 januari 1992 får bestämmelsen ändrad lydelse så till vida att nedsättning eller indragning av sjukpenning eller förtidspension kan ske om den försäkrade vägrar att utan giltig anledning underkasta sig sådan rehabilitering som avses i 22 kap. 7 § AFL. Ändringen beslutades på grundval av förslag i propositionen 1990/91:141 (SfU16, rskr. 303).

Vid riksdagens behandling av propositionen uppmärksammades att lagrummet i dess nya lydelse inte kan tillämpas för att sätta ned eller dra in sjukpenning eller förtidspension i de fall en försäkrad vägrar att underkasta sig medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering som skulle kunna förkorta en sjukdomstid eller helt eller delvis förebygga eller häva en nedsättning av arbetsförmågan. Enligt riksdagen bör en sådan sanktionsmöjlighet finnas kvar, vilket riksdagen som sin mening gav regeringen till känna.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit bör den aktuella sanktionsregeln i 20 kap. 3 § AFL kompletteras för att möjliggöra dess tillämpning i de fall riksdagen pekat på.

2.4 Vård av barn i samband med rehabilitering

Mitt förslag: En förälder som av skäl som anges i 4 kap. 10 § AFL är förhindrad att delta i en rehabilitering enligt 22 kap. AFL skall ha rätt till tillfällig föräldrapenning om villkoren och förutsättningarna i övrigt för denna förmån är uppfyllda.

Skälen för mitt förslag: Föräldrapenningförmåner kan utges såväl i form av föräldrapenning med anledning av ett barns födelse som i form av tillfällig föräldrapenning för vård av barn i samband med t.ex. sjukdom hos barnet.

Enligt 4 kap. 10 § AFL utges tillfällig föräldrapenning till en förälder som behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda barn under 12 år bl.a. i samband med sjukdom eller smitta hos barnet eller barnets ordinarie vårdare eller vid besök i samhällets förebyggande barnhälsovård. Enligt 11 § samma kapitel kan tillfällig föräldrapenning utges för vård av barn som har fyllt 12 men inte 16 år i de fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn eller vård och vård- eller tillsynsbehovet inte grundar rätt till vårdbidrag. Därvid förutsätts att föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av sådant skäl som anges i 10 §. Tillfällig föräldrapenning kan i dessa fall inte utges för s.k. kontaktdagar.

Tillfällig föräldrapenning kan utges under högst 120 dagar per barn och år.

Vid utformningen av de nya reglerna om rehabilitering och rehabiliteringsersättning har eftersträvat att i olika avseenden jämställa deltagande i en arbetlivsinriktad rehabilitering med förvärvsarbete. Detta synsätt innebär att rehabiliteringspenningen med dess hundra procentiga kompensationsnivå inte får behållas under tid då en förälder behöver vara hemma för vård av t.ex. ett sjukt barn. Så är också de nya bestämmelserna i 22 kap. AFL utformade. Även om rehabiliteringspenning inte utges i dessa situationer är det enligt min uppfattning angeläget att föräldern i dessa fall ges möjlighet att med ersättning från den allmänna försäkringen stanna hemma för att ta hand om barnet. Detta synes också

ha förutsatts av socialförsäkringsutskottet vid riksdagsbehandlingen av prop. 1990/91:141 (se SfU16, s. 37). Den ersättningsform som ligger närmast till hands är tillfällig föräldrapenning. Väljs denna uppnås likställighet med föräldrar som behöver avstå från förvärvsarbete av samma skäl.

Jag anser därför att AFL bör ändras så att en förälder som är förhindrad att delta i en rehabilitering som avses i 22 kap. AFL skall ha rätt till tillfällig föräldrapenning om villkoren och förutsättningarna i övrigt för denna förmån är uppfyllda. Ändringen bör ske genom ett tillägg i 4 kap. 12 §.

Beräkning av tillfällig föräldrapenning berörs i nästa avsnitt (2.5).

2.5 Beräkning av sjukpenning m.m. vid avbrott i rehabilitering

Mitt förslag: Om en arbetslivsinriktad rehabilitering enligt 22 kap. AFL avbryts på grund av sjukdom skall sjukperioden anses ha löpt i oavbruten följd sedan den första dagen med rehabiliteringspenning. Om i ett sådant fall rehabiliteringen omedelbart föregåtts av en sjukperiod, skall tiderna för sjukdom och rehabilitering anses utgöra en sjukperiod.

Den grundläggande definitionen på begreppet sjukperiod skall omfatta också tid för vilken en försäkrad har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 7 b § AFL vid medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering.

Den som på grund av sjukdom avbryter en arbetslivsinriktad rehabilitering skall under sjukdomstiden ha rätt till sjukpenning beräknad per kalenderdag även under tid då ersättningen enligt huvudregeln skall timberäknas.

Vid avbrott i en arbetslivsinriktad rehabilitering skall kalenderdagberäkning tillämpas på motsvarande sätt för tillfällig föräldrapenning, ersättning för närståendevård, smittbärrpenning och arbetsskadesjukpenning.

Skälen för mitt förslag: Hel sjukpenning från den allmänna försäkringen utges enligt huvudregeln i 3 kap. 4 § AFL efter en viss procent-sats av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) delad med 365 (kalenderdagberäknad sjukpenning).

Särskilda regler gäller sedan den 1 december 1987 för beräkning av sjukpenning enligt AFL för de första 14 dagarna av ett ersättningsfall samt för beräkning av tillfällig föräldrapenning enligt samma lag. Dessa regler gäller också sjukpenning enligt lagen (1976:380) om arbetsskade-försäkring (LAF) och enligt lagen (1977:265) om statligt personskade-skydd (LSP) samt för smittbärrpenning enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärrare och för ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.

Reglerna gäller endast försäkrade som har en SGI som helt eller delvis grundar sig på anställning och innebär att ersättningen till den del den grundar sig på anställningsinkomst skall timberäknas för de första 14 dagarna i en sjukperiod resp. under hela vårdperioden om den försäkrade uppbär tillfällig föräldrapenning eller närståendevårdsersättning. Fr.o.m. den 15:e dagen i perioden skall ersättningen – bortsett från de båda sistnämnda ersättningsformerna och för sjukpenning för vissa studerande – kalenderdagberäknas.

För timberäknad ersättning krävs förutom uppgift om årsinkomst även uppgift om årsarbetstid. Årsarbetstiden är det antal timmar för år som den försäkrade kan antas komma att tills vidare ha i sitt förvärvsarbete som ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid. Regeringen och riksförsäkringsverket har meddelat föreskrifter om schablonberäkning av årsarbetstid.

En försäkrad som har SGI av anställning får sjukpenning under de första 14 dagarna av ett sjukdomsfall endast under förutsättning att han skulle ha förvärvsarbetat om han inte varit sjuk. Med förvärvsarbete jämställs vissa specificerade ledigheter, främst ledighet för semester.

Nya regler om kompensationsnivån inom sjukpenningförsäkringen gäller fr.o.m. den 1 mars 1991. Enligt dessa utges sjukpenning med 65 % av den försäkrades SGI för de första tre ersättningsdagarna i varje sjukperiod och med 80 % för tid därefter t.o.m. den 90:e dagen. Fr.o.m. den 91:a dagen utgör ersättningen 90 % av SGI. För vissa personer med återkommande sjukdomsfall gäller särskilda bestämmelser.

Flertalet anställda har genom särskilda avtal rätt till ersättning vid sjukdom utöver ersättningen från den allmänna försäkringen. När sjukpenning utges från AFL gäller fr.o.m. den 1 mars 1991 att sjukpenning på kompensationsnivåerna 65 resp. 80 % av SGI skall minskas om den försäkrade samtidigt erhåller lön av sin arbetsgivare eller viss annan avtalsersättning som överstiger dessa nivåer med mer än 10 %. Minskning skall ske så att sjukersättningen totalt stannar vid 75 resp. 90 % av inkomstbortfallet. När sjukpenning utges med 90 % av SGI minskas sjukpenningen med hela avtalsersättningen.

Den beslutade reformen om rehabilitering och rehabiliteringsersättning syftar till att förhindra utslagning från arbetslivet och att framhäva arbetslinjen inom socialförsäkringen. Detta sker bl.a. genom att ansvaret för rehabiliteringsverksamheten tydliggörs samtidigt som nya ersättningsregler införs. I 3 kap. 8 § fjärde stycket AFL definieras sjukperiod som tid under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 3 kap. 7 § AFL. Någon motsvarande bestämmelse har inte tagits in i det nya 22 kapitlet om rehabilitering och rehabiliteringsersättning. Detta torde medföra att en ny sjukperiod kommer att börja löpa fr.o.m. insjuknandedagen för en försäkrad som insjuknar under en rehabilitering och detta lär bli fallet oavsett om rehabiliteringen omedelbart föregicks av en period med sjukpenning. Sjukpenning enligt 3 kap. 7 § AFL kan i ett sådant fall antas bli beräknad efter kompensationsnivåerna 65 % för de första tre ersättningsdagarna och 80 % för tid därefter t.o.m. den 90 dagen i sjukperioden.

Denna stora nedtrappning av sjukförsäkringsersättningen från rehabiliteringspenningens hundraprocentiga nivå är otillfredsställande och kan förutsättas utgöra ett hinder för försäkringskassorna i deras arbete med att motivera sjukskrivna att delta i en rehabilitering.

Jag anser därför att en kompletterande regel bör införas, lämpligen i anslutning till bestämmelsen om sjukperiod i 3 kap. 8 § AFL, så att en försäkrad som på grund av sjukdom måste avbryta en arbetslivsinriktad rehabilitering enligt 22 kap. AFL skall erhålla sjukpenning efter den kompensationsnivå som skulle ha gällt om sjukpenning hade utgetts även under rehabiliteringstiden. Det nu sagda skall emellertid endast gälla om tiden för den inledda rehabiliteringen omedelbart följs av tid för vilken sjukpenning skall utges. Om rehabiliteringen i ett sådant fall omedelbart föregicks av en period med sjukpenning skall sjukperioderna knytas samman till en och inbegripa också rehabiliteringstiden.

Av den grundläggande definitionen på begreppet sjukperiod enligt 3 kap. 8 § fjärde stycket AFL framgår att sjukpenningtid enligt 7 § inbegrips men däremot inte att sådan tid för medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering omfattas för vilken sjukpenningrätt finns enligt 7 b § samma kapitel. För att undvika att sjukersättningen sänks när övergång sker direkt från sjukpenning som uppbärs med stöd av det ena lagrummet till sjukpenning enligt det andra lagrummet bör en komplettering ske så att också tid då en försäkrad uppbär ersättning med stöd av 3 kap. 7 b § kan beaktas vid sjukperiodens bestämmande.

Jag återkommer i specialmotiveringen till den närmare tillämpningen av de nu föreslagna reglerna om sjukperiod i 3 kap. 8 § AFL.

Ett annat problem som aktualiseras om en arbetslivsinriktad rehabilitering måste avbrytas på grund av sjukdom är att en försäkrad, som är berättigad till sjukpenning, under de första 14 dagarna efter avbrottet kommer att erhålla timberäknad sjukpenning för denna tid. Sjukpenning kommer vidare att utges endast för tid då den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete. Fr.o.m. dag 15 utges kalenderdagberäknad sjukpenning, dvs. sjukpenning utbetalas för samtliga dagar i sjukperioden.

I förarbetena till den tidigare redovisade timsjukpenningreformen (prop. 1986/87:69 om förbättrad kompensation vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn) anförde föredragande statsrådet under avsnitt 4.6 (s. 38 och 39) bl.a. följande.

Enligt den föreslagna sjukpenningreformen skall det vara en förutsättning för rätt till sjukpenning under de första 14 dagarna i ett sjukfall att den försäkrade avstått från förvärvsarbete på grund av sjukdomen. I vissa fall finns det dock skäl att utge sjukpenning även för de dagar då den försäkrade inte skulle ha arbetat. Detta gäller då den försäkrade uppbär havandeskapspenning, föräldrapenning eller är arbetslös och anmäld som arbetssökande på arbetsförmedling. Den ersättning som uppbärs i dessa situationer träder i stället för arbetsinkomst och detta motiverar att sjukpenning utges vid sjukdom. Det kan emellertid i dessa fall vara svårt för den försäkrade att avgöra hur han skulle ha arbetat om han inte varit sjuk eftersom han inte var i arbete när sjukdomen inträffade. Den sjukpenning som skall utges i dessa fall bör beräknas enligt gällande regler.

Nu angivna synsätt kan användas också i fråga om den som i samband med att han genomgår en rehabilitering måste avbryta rehabiliteringen på grund av sjukdom.

Socialförsäkringsutskottet anförde vid riksdagsbehandlingen av propositionen 1990/91:141 (SfU16, s. 37) att den som på grund av sjukdom avbryter en rehabilitering skall ha rätt till sjukpenning under sjukdomstiden även under den tid ersättningen enligt huvudregeln skall beräknas som s.k. timsjukpenning och att det är lämpligt att ersättningen därvid beräknas per kalenderdag på samma sätt som gäller för t.ex. den som är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut.

Socialförsäkringsutskottet förordade också att tillfällig föräldrapenning skall beräknas per kalenderdag för den som måste avbryta rehabiliteringen på denna grund. Enligt utskottet torde motsvarande ändringar erfordras även beträffande ersättningen för närståendevård och för arbetsskadesjukpenningen. Riksdagen beslutade på utskottets hemställan att ge regeringen till känna vad utskottet anförde (rskr. 303).

Mot nu angiven bakgrund bör en lagändring göras så att en försäkrad som på grund av sjukdom måste avbryta en arbetslivsinriktad rehabilitering enligt 22 kap. AFL får sjukpenning beräknad per kalenderdag även under tid då ersättningen enligt huvudregeln skall timberäknas. Ändringen bör ske genom en komplettering av 3 kap. 10 c § AFL.

Av samma skäl bör även tillfällig föräldrapenning, som med nuvarande ordning alltid beräknas med tillämpning av reglerna om timsjukpenning, samt närståendevårdsersättning, smittbärarpennning och arbetsskadesjukpenning kalenderdagberäknas om avbrott sker i rehabiliteringen. För att genomföra detta fordras också kompletteringar i 4 kap. 14 a § AFL och 9 § lagen om ersättning och ledighet för närståendevård. I lagreglerna om arbetsskadesjukpenning och smittbärarpennning finns hänvisningar till AFL och någon särskild lagändring behövs därför inte i dessa hänseenden.

Mina förslag i denna del syftar till att avhjälpa vissa problem som har samband med begreppet sjukperiod i AFL. Riksdagen konstaterade vid behandlingen av propositionen 1990/91:141 att den nya ersättningsformen, rehabiliteringsersättning, föranleder behov av att begreppet sjukperiod belyses ytterligare. Jag är dock inte beredd att för närvarande lägga fram förslag i övrigt som rör detta begrepp. Frågan kommer att utredas av den särskilda utredare som jag på sätt anger i proposition 1991/92:38 avser att efter regeringens bemyndigande tillsätta för att utarbeta förslag om införande av karensdagar i sjukförsäkringen m.m.

2.6 Utmätning och införsel av rehabiliteringspenning

Mitt förslag: Utmätning och införsel skall kunna äga rum i rehabiliteringspenning enligt 22 kap. AFL.

Skälen för mitt förslag: Enligt 7 kap. 1 § första stycket 4 och 15 kap. 2 § första stycket 5 utsökningsbalken får löneutmätning och införsel äga rum i bl.a sjukpenning och föräldrapenningförmåner enligt AFL. Även rehabiliteringspenning bör kunna tas i anspråk för löneutmätning resp. införsel och en komplettering bör därför göras i nämnda lagrum såvitt avser denna förmån.

Däremot bör inte det särskilda bidraget inom rehabiliteringsersättningen beröras av dessa bestämmelser, då detta är avsett att täcka kostnader i samband med rehabilitering.

2.7 Rehabiliteringsersättning till fosterförälder

Mitt förslag: Om en försäkrad uppbär fosterbarnersättning eller därmed jämförlig ersättning för tid då rehabiliteringspenning utges skall rätten till rehabiliteringspenningen bedömas med bortseende från fosterbarnersättningen.

Skälen för mitt förslag: En grundläggande förutsättning för rätt till sjukpenning enligt 3 kap. AFL är att den försäkrade avstår från förvärvsarbete. Av 12 § samma kapitel framgår att, om sjukpenning kommer i fråga under tid då ersättning utges för fosterbarnsvård, rätten till sjukpenning skall bedömas med bortseende från fosterbarnersättningen. Ersättning som utges för att täcka omkostnader som är förenade med vården har inte betydelse i detta sammanhang.

Sjukpenningens belopp skall vidare fastställas på grundval av en SGI som inte omfattar ersättning för vården. Detta innebär att SGI för fosterföräldrar som också har inkomst från annat arbete delas upp på en del som avser fosterlönen och en del som avser inkomsten från det andra arbetet. Fosterföräldrar som under sjukdom fortsätter att vårda barnet och följaktligen uppbär ersättning för vården under sjukdomstiden får sjukpenning som avser den uteblivna inkomsten från det andra arbetet. Om sjukdomen helt hindrar fosterföräldern från att fortsätta vården av barnet, varvid t.ex. barnet tillfälligt tas om hand i något annat hem, utges sjukpenning med belopp som avser både den uteblivna fosterlönen och den förlorade inkomsten från arbetet.

Motsvarande regler bör gälla även i fråga om rehabiliteringspenning. Den som vårdar fosterbarn skall således inte ha rätt till rehabiliteringspenning på grundval av fosterbarnersättningen om fosterföräldern fortsätter att vårda barnet under den tid rehabiliteringspenning utges. En hänvisning bör därför göras i 22 kap. 12 § AFL till 3 kap. 12 § samma lag.

Regler för beräkning av sjukpenning och sjuklön till fosterförälder berörs även i avsnitt 3.2.

3.1 Ändring av sjukpenninggrundande inkomst

Mitt förslag: Försäkringskassan skall ändra en försäkrads sjukpenninggrundande inkomst (SGI) fr.o.m. den dag då kassan fått kännedom om att hans inkomstförhållanden, arbetstid eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek.

Om sjukpenning skall utges i omedelbar anslutning till en sjuklöneperiod, skall ändringen av SGI dock alltid gälla fr.o.m. första dagen med sjukpenning. Detsamma skall gälla när sjukpenning skall utges jämsides med sjuklön.

Skälen för mitt förslag: I 3 kap. 5 § första stycket AFL föreskrivs att försäkringskassan skall ompröva en försäkrads SGI bl.a. när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden m.m. har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek. Den försäkrade är enligt 6 § samma kap. skyldig att så snart det kan ske och senast inom två veckor anmäla sådan ändring i sina inkomstförhållanden m.m. som påverkar rätten till sjukpenning eller sjukpenningens storlek. Sedan den försäkrade anmält ändrad inkomst till försäkringskassan får enligt 3 kap. 5 § andra stycket ändring av hans SGI inte ske förrän 14 dagar efter det kassan fått kännedom om inkomständringen. Undantag gäller dock i vissa fall, t.ex. när den försäkrade beviljas förtidspension. Ändring av SGI skall då ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

Riksdagen har nyligen beslutat om införande av en lagstadgad rätt till sjuklön (prop. 1990/91:181, SfU18, rskr. 372). Reglerna i lagen (1991:1047) om sjuklön, som träder i kraft den 1 januari 1992, innebär att en arbetstagare ges rätt att under de första 14 dagarna av ett sjukdomsfall (sjuklöneperioden) behålla viss andel av den lön och de andra anställningsförmåner som han går miste om till följd av sjukdomen. Andelen utgör, utom för arbetstagare med omfattande korttidsfrånvaro, 75 % under de första tre dagarna med sjuklön och 90 % under de återstående dagarna. Rätt till sjukpenning, föräldrapenning m.m. föreligger inte för motsvarande tid.

Om sjukdomsfallat fortsätter efter sjuklöneperioden skall försäkringskassan – efter anmälan av arbetsgivaren – pröva arbetstagarens rätt till sjukersättning enligt bestämmelserna i AFL. Ersättningens storlek blir då beroende bl.a. av storleken på den SGI som försäkringskassan fastställt. Som nyss redovisats skall enligt gällande regler en ändring av den försäkrades SGI inte ske förrän 14 dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om att inkomsten ändrats. En försäkrad som underlåtit att anmäla ändrad inkomst och vid sjuklöneperiodens slut står kvar i en för

låg SGI kommer till följd härav att under en viss tid få sänkt sjukersättning. En sådan ordning är inte tillfredsställande. Några administrativa hinder för att slopa väntetiden innan en SGI-ändring får verkan föreligger inte.

Jag anser därför att det finns skäl att slopa kravet i 3 kap. 5 § andra stycket AFL om att det skall förflyta 14 dagar innan en ändring av SGI kan ske. Detta förslag får betydelse också för andra förmåner som fastställs på grundval av SGI.

Följden av en sådan ändring kan bli en viss fördröjning vid utbetalning av ersättning till försäkrade som i ett ersättningsärende anmäler ändrad inkomst. Om inkomständringen föranleder försäkringskassan att företa en inkomstutredning som kan förutses ge upphov till en icke obetydlig försening av utbetalningen finns emellertid möjlighet att med stöd av 20 kap. 2 a § AFL meddela ett provisoriskt beslut.

En arbetsgivare skall enligt 12 § första stycket lagen om sjuklön till försäkringskassan anmäla sjukdomsfall som har gett arbetstagare hos honom rätt till sjuklön, om sjukperioden och anställningen fortsätter efter sjuklöneperiodens utgång. Anmälan skall göras inom sju kalenderdagar från denna tidpunkt.

För att undvika att en ändring av SGI och därmed att sjukpenningens storlek vid övergången från sjuklön till sjukpenning blir beroende av när försäkringskassan får en impuls till ändring – vilket torde ske tidigast då kassan får uppgift om sjukdomsfallet från arbetsgivaren – bör en särregel införas i 3 kap. 5 § AFL av innebörd att ändring i dessa fall av den försäkrades SGI skall få giltighet fr.o.m. första dagen med sjukpenning. Denna regel bör gälla de fall då sjukpenning skall utges i omedelbar anslutning till en sjuklöneperiod.

Också i situationer då sjuklön och sjukpenning skall utges för samma tid (se under avsnitt 3.2) kan det på likartat sätt vara av betydelse att en SGI-ändring får verkan redan från första sjukpenningdagen. Den föreslagna särregeln bör därför omfatta också sådana fall.

En fråga som har anknytning till det föregående och som socialförsäkringsutskottet tagit upp i betänkandet (1990/91:SfU9) Vissa ändringar i sjukförsäkringen m.m. är möjligheten att slopa förhandsregistreringen av SGI. Utskottet ansåg att denna möjlighet skulle utredas närmare. Detta gav riksdagen som sin mening regeringen till känna (rskr. 104). Frågan bereds inom regeringskansliet och jag avser att återkomma till riksdagen med ett förslag vid en senare tidpunkt.

Endast den som omfattas av ett anställningsförhållande har rätt till sjuklön enligt sjuklönelagen. Angående gränstragningen mellan arbetstagare å ena sidan och olika former av uppdragstagare och självständiga företagare å den andra har i förarbetena (prop. 1990/91:181 s. 67) uttalats bl.a. att den torde, så som numera allmänt sker i t.ex. arbetsdomstolens praxis, få göras på grundval av en helhetsbedömning av avtalet mellan parterna och övriga omständigheter i fallet. Om avgränsningsfrågan är svårbedömd kan det finnas skäl för försäkringskassan att tillämpa 20 kap. 2 a § första meningen AFL. Enligt detta lagrum skall

kassan, om det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om rätt till ersättning enligt AFL föreligger men det finns sannolika skäl för att en sådan rätt finns, besluta att ersättning skall betalas ut med skäligt belopp om detta är av väsentlig betydelse för den försäkrade (nämnda prop. s. 89).

I anslutning till dessa frågor har socialförsäkringsutskottet i betänkan- det (1990/91:SfU18) Sjuklön m.m. anfört att regeringen bör närmare överväga möjligheterna att lösa de problem som gränsdragningen mellan arbetstagar- och uppdragstagarbegreppen kan ge upphov till i det förelagda sjuklönesystemet samt snarast återkomma till riksdagen med de förslag som övervägandena ger anledning till. Vad utskottet anfört i denna del beslöt riksdagen att ge regeringen till känna (rskr. 372).

Den beredning som fordras för att åstadkomma en lösning på vissa frågor kring arbetstagarbegreppet är ännu inte genomförd. Sedan behövligt underlag för regeringens ställningstagande har tagits fram avser jag att återkomma till regeringen med förslag till åtgärd. Jag vill i anslutning här till peka på att försäkringskassorna – även om de enligt gällande regler inte kan lämna bindande förhandsbesked – bör kunna bistå med vägledande upplysningar och synpunkter i en del fall där oklarhet föreligger om den försäkrades ställning i ersättningshänseende.

3.2 Sjukpenningberäkning och årsarbetstid

Mitt förslag: En ändring görs i 3 kap. 12 a § AFL i paragrafens lydelse fr.o.m. den 1 januari 1992 så att, i de fall sjuklön och sjukpenning skall utges för samma dag, årsarbetstiden fastställs med bortseende från beräknat antal timmar i förvärsarbete hos arbetsgivare som skall svara för sjuklön.

Motsvarande ändring görs i 3 kap. 12 § AFL så att, i de fall sjukpenning och fosterbarnsersättning utges för samma tid, årsarbetstiden fastställs på grundval av beräknat antal timmar i förvärsarbete som inte omfattar vårduppgiften.

Skälen för mitt förslag: Som en följd av det nya systemet med sjuklön införs i 3 kap. AFL fr.o.m. den 1 januari 1992 en ny paragraf, 12 a §. I denna föreskrivs att, om en arbetsgivare skall svara för sjuklön för samma dag som sjukpenning kommer i fråga, sjukpenningens storlek fastställs på grundval av en sjukpenninggrundande inkomst som inte omfattar anställningsförmåner från den arbetsgivaren.

Bestämmelsen har tillkommit för att sjukpenning som utges på grundval t.ex. av annat förvärsarbete för samma tid som en arbetsgivare betalar sjuklön inte skall omfatta inkomstbortfallet från anställningen. Bestämmelsen får tillämpning även i fråga sjukpenning på grundval av fosterbarnsvård som en fosterförälder erhåller om han eller hon inte kan fortsätta att vårda barnet under sjukdomstiden.

Eftersom även årsarbetstiden har betydelse för sjukpenningens storlek under sjuklöneperioden, dvs. de första fjorton dagarna av ett sjukdomsfall, bör bestämmelsen kompletteras så att sjukpenningen i nyss nämnda fall fastställs med bortseende från den årsarbetstid som härrör från anställning som berättigar till sjuklön.

En motsvarande komplettering bör även göras i 3 kap. 12 § AFL, som gäller situationer då den försäkrade under en sjukdomsperiod uppbär ersättning för fosterbarnsvård. I dessa fall bör arbetstiden i vårdarbetet inte beaktas vid årsarbetstidens bestämmande.

3.3 Ersättning vid resa i samband med kommunal hälso- och sjukvård

Mitt förslag: Ersättning för resekostnader i samband med vårdbesök hos kommunal primärvård som sker inom ramen för lagreglerad försöksverksamhet eller hos kommunal dagverksamhet skall lämnas efter samma regler som gäller vid resa för motsvarande landstingskommunala vård.

Skälen för mitt förslag: Försöksverksamhet med kommunal primärvård kommer den 1 januari 1992 att påbörjas på några orter i landet med stöd av en särskild lag (SFS 1991:1136). Nuvarande bestämmelser om ersättning vid sjukresor innefattar inte resor för besök hos primärvård i kommunal regi. Bestämmelsen i 2 kap. 6 § AFL om ersättning för resekostnader i samband med läkarvård eller annan sjukvårdande behandling gäller – fransett vissa specialfall – sådana behandlingar som avses i 2 eller 5 § samma kapitel, dvs. öppen hälso- och sjukvård som bedrivs av staten, ett landsting eller en kommun som inte tillhör något landsting samt vård och behandling som lämnas av försäkringsanslutna privatpraktiserande läkare eller sjukgymnaster. Den nya lagstiftning som föreskriver skyldighet för sjukvårdshuvudmännen att fr.o.m. år 1992 administrera ersättningarna vid sjukresor (lagen (1991:419) om ersättning vid sjukresor) leder inte till någon ändring i detta hänseende.

Det är enligt min mening naturligt att ersättning för resekostnader i samband med primärvård utges i samma ordning och på samma villkor oavsett om en sjukvårdshuvudman (landsting eller motsvarande) eller en primärkommun som ingår i ett landsting svarar för vården. För att möjliggöra detta bör det införas ett tillägg i 2 kap. 6 § AFL, som gör paragrafen tillämplig också beträffande resekostnader i samband med besök för behandlingar som ges med stöd av lagen om försöksverksamhet med primärkommunal primärvård.

Fr.o.m. år 1992 övertar kommunerna från landstingen ansvaret för dagsjukvården i samband med socialtjänstens dagverksamheter, dock med undantag för läkarvården.

Enligt nuvarande ordning kan försäkringskassan ersätta en resa för vård och behandling inom dagsjukvården, men bedömningen av sådana ersättningsanspråk är restriktiv. Detta beror i huvudsak på att de insatser som görs inom dagsjukvården av sjuksköterskor och sjukgymnaster ofta är av social karaktär och föranledda av s.k. naturligt åldrande. Dessa insatser är således i stor utsträckning inriktade på att den enskilde skall så länge som möjligt kunna bo kvar i den egna bostaden.

Genom huvudmannaskapsförändringen kommer ersättningsfrågan i ett nytt läge vad gäller resor för äldre till dagsjukvård från de olika särskilda boendeformer för service och omvårdnad som kommunerna skall svara för. En resa från detta kommunala boende till kommunens dagsjukvård får närmast ses som en överflyttningsresa som kommunen får bära det ekonomiska ansvaret för. Detta gäller enligt nuvarande regler för landstingen vid överflyttning av en patient mellan olika vårdinrättningar i landstingets regi.

Vid resa till och från dagsjukvård för äldre som bor kvar i sin bostad bör dock ersättning för resan kunna lämnas av landstinget, på samma grunder som försäkringskassan i dag kan utbetala sådan ersättning. För att möjliggöra detta bör tillägg göras i 2 kap. 6 § AFL även i förevarande hänseende.

3.4 Sjukpenninggrundande inkomst m.m. i samband med viss utbildning

Mitt förslag: Föreskrifterna i AFL om att fastställd SGI inte får sänkas under tid då den försäkrade bedriver vissa studier och om att särskild efterlevandepension skall minskas med timersättning som utges vid vissa studier anpassas med anledning av ändringar i skollagen (1985:1100). Samtidigt görs en rättelse i lagtexten i 3 kap. 5 § AFL.

Skälen för mitt förslag: I prop. 1990/91:85 Växa med kunskaper har föreslagits att den kommunala vuxenutbildningen (komvux) får en annan omfattning än tidigare och att svenska för invandrare (sfi) infogas i det offentliga skolväsendet. Svenska för invandrare blir beteckningen på hela den sammanslagna undervisning som föreslagits i prop. 1989/90:102 om reformerad svenskundervisning för vuxna invandrare och som införts från och med den 1 januari 1991. Riksdagen har i juni 1991 fattat beslut med anledning av prop. 1990/91:85 (UbU16, rskr. 356). Lagändringarna skall i huvudsakliga delar tillämpas i fråga om utbildning som äger rum efter den 1 juli 1992. Det anförda föranleder anpassning av föreskrifterna i 3 kap. 5 § tredje stycket AFL om att fastställd SGI inte får sänkas under tid då den försäkrade bedriver vissa studier och 8 kap. 12 § f) AFL om att särskild efterlevandepension

skall minskas med timersättning som utges vid vissa studier. Ändringarna bör träda i kraft den 1 juli 1992. Också föreskrifter i 11 kap. 2 § k) AFL om att timersättning som utges vid vissa studier är pensionsgrundande behöver ändras på motsvarande sätt. Detta bör dock av lagtekniska skäl göras i annat sammanhang.

Bestämmelsen i 3 kap. 5 § första stycket b) AFL, som anger att sjukpenningförsäkringen skall omprövas när vissa pensionsförmåner beviljas den försäkrade eller ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete, ändrades i april 1990 med ikraftträdande den 1 oktober 1991 genom lagen (1990:156) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring. Därvid gjordes ett tillägg i lagtexten med hänsyn till att möjligheten att bli beviljad förtidspension av enbart arbetsmarknadsskäl samtidigt slopades. Vid en kort därefter beslutad ändring i paragrafens tredje stycke (SFS 1990:637) beaktades av förbiseende inte den vidtagna ändringen i första stycket b), utan detta lagrum erhöll därvid den lydelse det hade närmast före ändringen i april 1990. Också efter den senaste ändringen i paragrafen (SFS 1991:471) kvarstår första stycket b) oförändrat. I anslutning till den anpassning till skollagen som nu skall ske i paragrafen bör en rättelse göras så att det tillägg som beslöts genom lagen 1990:156 återinförs. I denna del bör lagändringen träda i kraft den 1 januari 1992.

3.5 Kostnadsansvaret för vissa förbrukningsartiklar vid vistelse på vårdinrättning

Mitt förslag: Kommunerna skall svara för kostnaderna för de förbrukningsartiklar som efter förskrivning kostnadsfritt skall tillhandahållas den enskilde vid vistelse på sjukhem och andra vårdinrättningar som enligt lagen (1990:1402) om övertagande av vissa sjukhem och andra vårdinrättningar övertagits av en kommun.

Skälen för mitt förslag: Fr.o.m. den 1 januari 1992 övertar kommunerna från landstingen i den utsträckning som framgår av lagen 1990:1402 ansvaret för och driften av sjukhem och andra vårdinrättningar. Hälso- och sjukvården vid dessa vårdinrättningar kommer då inte längre att betraktas som slutet utan som öppen vård och likställs med vård i den enskildes hem. Inom slutet vård gäller att sjukvårdshuvudmannen helt svarar för kostnaderna för bl.a. läkemedel och förbrukningsartiklar. Vid öppen vård svarar sjukförsäkringen helt för kostnaderna för vissa läkemedel och förbrukningsartiklar. För prisnedsatta läkemedel betalar konsumenten en reducerad kostnad.

Avsikten har dock inte varit att den organisatoriska nyordning som följer av äldreformen skall medföra att sjukförsäkringen eller patien

terna skall bära kostnaderna för dem som vistas vid de nämnda vårdinrättningarna vad gäller läkemedel och vissa förbrukningsartiklar resp. prisnedsatta läkemedel.

Beträffande läkemedel har därför undantagsbestämmelser införts i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m. som innebär att varken sjukförsäkring eller patienter skall behöva svara för några läkemedelskostnader vid vistelse på dessa vårdinrättningar (prop. 1990/91:14, SoU9, rskr. 97, SFS 1990:1467).

Det är enligt min mening naturligt att ett motsvarande synsätt skall gälla i fråga om förbrukningsartiklar enligt nämnda lag. Det är här fråga om injektionssprutor, kanyler, katetrar, bandage och därmed jämförliga förbrukningsartiklar som, i den omfattning regeringen föreskriver det, kostnadsfritt skall tillhandahållas den som på grund av allvarlig sjukdom eller efter behandling för en sådan sjukdom är i fortlöpande behov av artiklarna (6 §). De närmare föreskrifterna finns i kungörelsen (1972:189) om kostnadsfria förbrukningsartiklar vid sjukdom. Frågan var kostnadsansvaret för nämnda förbrukningsartiklar skall ligga bör närmare övervägas av den pågående utredningen med uppgift att göra en översyn av avgiftssystemen inom vissa delar av socialtjänsten och kommunala hälso- och sjukvården (dir.1991:79). Jag avser att föreslå regeringen att lämna tilläggsdirektiv till utredningen. I avvaktan på resultatet av utredningens arbete anser jag att även dessa förbrukningsartiklar bör omfattas av undantagsbestämmelser liknande dem som finns för läkemedel. Det innebär att den som vistas på en sådan vårdinrättning som övertas av kommunen också fortsättningsvis skall vara garanterad kostnadsfrihet för artiklarna och att kommunen skall åläggas skyldighet att svara för kostnaderna för förmånen. Bestämmelserna bör tas in i 2 a och 10 §§ lagen om begränsning av läkemedelskostnader, m.m. Eftersom lagen (1990:1467) om ändring i lagen om begränsning av läkemedelskostnader, m.m. träder i kraft först den 1 januari 1992 får kompletteringarna ske genom lag om ändring i nämnda ändringslag.

3.6 Försäkring mot kostnader för sjuklön

Mitt förslag: Ett tillägg görs i lagen om försäkringsavtal för att klargöra att lagen inte skall tillämpas på försäkring hos en allmän försäkringskassa mot kostnader för sjuklön.

Skälen för mitt förslag: Lagen (1927:77) om försäkringsavtal (FAL) äger tillämpning på avtal, varigenom försäkring meddelas av någon som driver försäkringsrörelse. I 1 § andra stycket FAL anges att lagen inte gäller återförsäkring eller försäkring som avses i lagen om allmän försäkring, lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring, lagen om arbets-skadeförsäkring eller lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring.

Begreppet försäkringsrörelse är inte definierat i lag. I 2 § försäkringsrörelselagen (1982:713) föreskrivs att lagen inte gäller för försäkringsrörelse som drivs enligt andra författningar. I förarbetena (prop. 1981/82:180 s. 133) sägs att försäkringsverksamhet som drivs enligt andra författningar än försäkringsrörelselagen är den verksamhet som drivs av bl.a. allmän försäkringskassa enligt AFL.

Enligt 17 § lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL) införs fr.o.m. den 1 januari 1992 en möjlighet för en arbetsgivare, vars sammanlagda löne-kostnader under ett kalenderår inte beräknas överstiga 60 gånger det för året gällande basbeloppet enligt 1 kap. 6 § AFL, att försäkra sig hos den allmänna försäkringskassan för kostnader för sjuklön enligt SjLL. Ett avtal om sådan försäkring avses reglera rättsförhållandet mellan försäkringsgivaren och försäkringstagaren. Vad som föreskrivs i FAL skall alltså inte gälla i fråga om försäkring mot kostnader för sjuklön. Detta bör klargöras genom ett tillägg i 1 § andra stycket FAL.

3.7 Sjukkontroll under en sjuklöneperiod

Mitt förslag: Försäkringskassan får utan hinder av sekretess lämna ut uppgifter till en arbetsgivare om resultatet av en sjukkontroll som sker under en sjuklöneperiod, under förutsättning att uppgiften behövs för bedömning av arbetstagarens rätt till sjuklön.

Skälen för mitt förslag: Enligt 11 § lagen (1991:1047) om sjuklön får försäkringskassan utföra sjukkontroll under en sjuklöneperiod. Resultatet av denna sjukkontroll kan ha betydelse för arbetsgivarens bedömning av rätten till sjuklön för en anställd. Enligt bestämmelser i 7 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess hos allmän försäkringskassa i ärende enligt lagstiftningen om allmän försäkring eller arbetsskadeförsäkring eller om annan jämförbar ekonomisk förmån för enskild, för uppgift om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närtstående lider men om uppgiften röjs. Utan hinder av sekretessen får uppgift dock lämnas till enskild enligt vad som föreskrivs i lagstiftningen om allmän försäkring.

För att sjukkontroll under en sjuklöneperiod skall fylla sitt syfte krävs det att försäkringskassan har möjlighet att vid behov föra resultatet av kontrollen vidare till den arbetsgivare som har att betala ut sjuklön i det enskilda fallet. Mot denna bakgrund bör därför en bestämmelse föras in i lagen om sjuklön som ger försäkringskassan rätt att utan hinder av sekretess lämna över uppgift om resultatet av en sådan kontroll till arbetsgivaren, om detta behövs för att denne skall kunna ta ställning till rätten till sjuklön för den anställde. Vidare får en komplettering av lagteknisk natur göras i 7 kap. 7 § sekretesslagen.

4 Förlängd samordningstid inom arbetsskadeförsäkringen

Prop. 1991/92:40

4.1 Nuvarande regler

Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) trädde i kraft den 1 juli 1977 och gäller skador som visat sig denna dag eller senare.

Den som förvärvsarbetar i verksamhet här i riket är enligt LAF försäkrad för arbetsskada. Egenföretagare och uppdragstagare är dock försäkrade endast under förutsättning att de är bosatta i Sverige. Försäkringen omfattar även den som genomgår utbildning i den mån utbildningen är förenad med särskild risk för arbetsskada. Med arbetsskada avses skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Även skada som framkallats genom smitta kan i den mån regeringen så föreskrivit anses som arbetsskada.

Den som drabbas av arbetsskada skall i princip försättas i samma situation som om skadan inte hade inträffat. LAF lämnar ersättning för inkomstförlust för skador och sjukdomar som uppkommit i arbetet och som varar längre än 90 dagar. Under de första 90 dagarna efter det att skadan inträffade, den s.k. samordningstiden, skall sjukförsäkringen enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) i princip svara för ersättningen till den skadade. Under dessa 90 dagar kan bl.a. sjukpenning från sjukförsäkringen utges.

Om sjukdomen kvarstår efter samordningstidens slut ersätter arbetsskadeförsäkringen nödvändiga kostnader för bl.a. läkarvård, sjukhusvård och läkemedel. Om sjukdomen medfört en fortsatt nedsättning med minst en fjärdedel av förmågan att skaffa sig inkomst genom arbete, utges sjukpenning från arbetsskadeförsäkringen. Hel sjukpenning för dag utgör – för den som har en fastställd sjukpenninggrundande inkomst – i normalfallet en trehundra- och sextiofemtedel av denna inkomst, dvs. 100 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. I det fall nedsättningen av arbetsförmågan blir bestående utges livränta från arbetsskadeförsäkringen. Livräntan utgör skillnaden mellan den inkomst som den försäkrade skulle ha haft om han inte hade skadats och den inkomst han trots skadan beräknas få. Förmågan att skaffa sig inkomst genom arbete måste dock vara nedsatt med minst en femtondel och den årliga inkomstförlusten uppgå till en fjärdedel av det basbelopp som gällde vid början av det år livräntan skall börja utges.

Arbetsskadeförsäkringen ersätter en årlig inkomstförlust upp till samma inkomsttak som gäller för ATP, dvs. 7,5 basbelopp. Livräntan grundar rätt till ATP.

Arbetsskadeförsäkringen skall finansieras genom socialavgifter och avkastning från arbetsskadefonden. Avgiften utgör för närvarande 0,90 % av avgiftsunderlaget.

Antalet arbetsskadeärenden har ökat mycket snabbt. År 1985 var antalet ärenden som skulle prövas hos försäkringskassorna drygt 64 000. Antalet ärenden, som år 1989 hade stigit till knappt 119 000, minskade år 1990 med 4 % jämfört med året innan. För år 1991 beräknas antalet ärenden uppgå till ca 114 000.

Försäkringens kostnader (inkl. ersättningar enligt äldre lagstiftning) har under perioden 1985 – 1990 ökat från 1 813 milj.kr. till 9 839 milj.kr. per år. Kostnaderna för arbetsskadesjukpenning uppgick under år 1985 till 670 milj.kr. och år 1990 till 6 149 milj.kr. Motsvarande kostnader för arbetsskadelivräntor är 223 resp. 2 540 milj.kr.

Arbetskadefondens medelsbehållning har stadigt minskat och fonden uppvisar sedan år 1987 ett underskott. Vid utgången av år 1990 var det ackumulerade underskottet närmare 14 000 milj.kr. och bedöms vid utgången av år 1991 uppgå till ca 20 200 milj.kr. Främst är det kostnaderna för arbetsskadesjukpenning som stigit mycket kraftigt. På längre sikt är det emellertid kostnaderna för arbetsskadelivräntor som inger störst oro. Med hänsyn dels till den rättspraxis som utbildats ifråga om arbetsskadeersättning, dels till att kostnaderna i de enskilda fallen är förhållandevis höga finns det skäl att utgå från att kostnaderna för arbetsskadelivräntor kommer att öka avsevärt under de kommande åren.

Den ökande ärendemängden har medfört administrativa påfrestningar för försäkringskassorna, som trots betydande resurstillskott ändå inte har kunnat avgöra ärendena i den takt som de kommer in.

Arbetskadeförsäkringen har varit föremål för en granskning av riksdagens revisorer. I en rapport (1988/89:5) uttalade revisorerna att arbetsskadeförsäkringen inte fungerar väl i sin nuvarande utformning. Som skäl angavs bl.a. att arbetsskadeförsäkringens högre ersättningsnivå jämte handläggningstiderna i systemet torde verka starkt rehabiliteringshinder samt att kompensationsnivån inom andra trygghetssystem för flertalet ligger på en tillfredsställande nivå. Revisorerna anmälde därefter sin granskning till riksdagen (förslag till riksdagen 1989/90:8).

Socialförsäkringsutskottet uttalade med anledning av revisorernas granskning i betänkandet (1989/90:SfU15) Arbetskadeförsäkringen bl.a. att principen att en skada som beror på arbetet, i vart fall efter det akuta sjukdomsstadiet, genom försäkringsskydd skall ersättas med högre belopp än annan skada bör bibehållas. Vidare utgick utskottet från att överväganden även skulle komma att göras beträffande samordning av sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna. Utskottet hänvisade till då pågående beredning av frågan inom regeringskansliet.

Den dåvarande regeringens redovisning hösten 1990 av åtgärder för att stabilisera ekonomin och begränsa tillväxten av de offentliga utgifterna (skr. 1990/91:50) innefattade bl.a. en samordning av sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna. Därvid framhölls att kostnaderna för dessa försäkringar hade utvecklats till ett samhällsekonomiskt och statsfinansiellt problem. Den allvarligaste konsekvensen av denna utveckling var dock den mänskliga, så till vida att regelsystemen medfört att människor

lämnat arbetslivet och fått vänta överksamma på arbetsskadeprövning. Den dåvarande regeringen uttalade därför att en samordning borde ske av sjukpenning enligt AFL och arbetsskadesjukpenning samt att ett system med obligatorisk arbetsplatsutredning och rehabiliteringsplan borde införas. Syftet var att påskynda rehabilitering och återgång till arbetet.

De i avsnitt 2.1 redovisade bestämmelserna om rehabilitering och rehabiliteringsersättning, som träder i kraft den 1 januari 1992, omfattar även den som på grund av arbetsskada är i behov av en arbetslivsinriktad rehabilitering. I propositionen med förslag till de nya bestämmelserna (prop. 1990/91:141) framhölls att en samordning av sjuk- och arbetsskedeförsäkringarna är av mycket stor betydelse för ett framgångsrikt rehabiliteringsarbete. Utgångspunkten för en samordning skulle därvid vara att den enskilde som skadas i sitt arbete skall hållas skadeslös samt att samhällets åtaganden gentemot den skadade i huvudsak skall omfatta sjukpenning under sjukdomstid, rehabiliteringspenning under rehabiliteringstid och livränta vid varaktig nedsättning av arbetsförmågan. Utgångspunkten var vidare att arbetsmarknadens parter skulle ta ansvar för vad som därutöver krävs för att genom avtalsförsäkringar hålla de arbetsskadade skadeslösa.

Vid riksdagens behandling av nämnda proposition betonade socialförsäkringsutskottet i betänkandet 1990/91:SfU16 bl.a. vikten av att åtagandena gentemot de arbetsskadade klarläggs innan någon förändring sker av samordningstiden inom arbetsskedeförsäkringen. Resultatet av en beredning med arbetsmarknadens parter borde därför avvaktas. Utskottet hemställde att riksdagen skulle avstyrka bifall till motioner om förlängd samordningstid inom arbetsskedeförsäkringen. Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr. 303).

Den dåvarande regeringen beslöt därefter att tillsätta en kommitté med uppgift att göra en översyn av vissa frågor inom arbetsskedeförsäkringen (S 1991:10). Enligt beslutade direktiv (dir. 1991:74) ingår dock inte i uppdraget att lägga fram förslag om förlängd samordningstid inom arbetsskedeförsäkringen eller att i övrigt föreslå några mera omfattande förändringar i LAF. Detta är enligt min mening inte tillfredsställande och jag avser därför att inom kort föreslå regeringen att ge direktiv för en genomgripande översyn av hela arbetsskedeförsäkringen. Jag återkommer till detta i följande avsnitt.

4.3 Förlängd samordningstid inom arbetsskedeförsäkringen

Mitt förslag: Samordningstiden enligt 3 kap. 1 § LAF förlängs från 90 dagar till 180 dagar.

Skälen för mitt förslag: Som tidigare nämnts har antalet arbetsskadeärenden ökat mycket kraftigt liksom försäkringsutgifterna. Utgifterna för sjuk- och arbetsskedeförsäkringarna har varit den snabbast växande

posten i socialförsäkringssystemet under det senaste årtiondet. En viktig faktor i sammanhanget är att tillämpningen av de grundläggande bestämmelserna i 2 kap. LAF blivit alltmer generös. Den ökande ärendemängden har medfört såväl administrativa påfrestningar på försäkringskassorna som en alltför lång väntetid för beslut av försäkringskassan om arbetsskada.

Riksdagens revisorer har framhållit att väntetiderna i sig, liksom arbetsskadeförsäkringens högre ersättningsnivå utgör ett hinder i rehabiliteringsarbetet. Den skadade önskar i många fall ha arbetsskadeärendet prövat innan han är beredd att medverka i en rehabilitering. Revisorernas granskning i denna del bygger på en enkät till landets expertis på rehabiliteringsfrågor. I likhet med revisorerna anser jag att denna yrkesmässiga opinion måste tas på stort allvar. Det är otillfredställande att arbetsskadeförsäkringen uppenbarligen är ett hinder i rehabiliteringsarbetet. Mot bakgrund härav och då utvecklingen av försäkringens kostnader liksom det växande underskottet i arbetsskadefonden är ytterst oroväckande, är det nödvändigt att åtgärder vidtas för att komma till rätta med problemen.

Som tidigare nämnts omfattar de nya reglerna om rehabilitering och rehabiliteringserättning även den som har drabbats av arbetsskada. Trots detta förhållande finns det – om åtgärder inte vidtas – risk för att den som är arbetsskadad inte är motiverad att delta i en behövlig rehabilitering förrän försäkringskassan fattat beslut i arbetsskadeärendet. En förlängning av samordningstiden från 90 till 180 dagar bör enligt min mening kunna medverka till att höja den skadades motivation att delta i en rehabilitering. Om det står klart för den försäkrade att en arbetsskadeprövning inte blir aktuell förrän tidigast sex månader efter det att skadan visade sig samtidigt som försäkringskassan innan dess kan erbjuda en adekvat rehabilitering med en kompensation på samma höga nivå som arbetsskadesjukpenningen bör man kunna förvänta sig att han accepterar att delta i rehabiliteringen så snart hans hälsotillstånd tillåter detta.

Genom förslaget att förlänga samordningstiden i arbetsskadeförsäkringen anser jag att förutsättningar skapas att åtminstone delvis undanröja de hinder som arbetsskadeförsäkringen i nuläget kan innebära för rehabiliteringen av de skadade.

Mitt förslag innebär att den som till följd av arbetsskada har fått sin arbetsförmåga nedsatt med minst en fjärdedel skall erhålla sjukpenning i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. AFL under de första 180 dagarna efter det att skadan visade sig. Detta innebär, med utgångspunkt i de nya regler om kompensationsnivån inom sjukpenningförsäkringen som gäller sedan den 1 mars 1991, att sjukpenning under denna tid kommer att utges med 65 %, 80 % eller 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten.

I de fall en arbetslivsinriktad rehabilitering påbörjas innan samordningstiden om 180 dagar löpt ut innebär förslaget att sjukpenning enligt 3 kap. AFL byts ut mot rehabiliteringspenning enligt 22 kap. samma lag med en kompensationsnivå på 100 %.

Förslaget innebär vidare att kostnader enligt 3 kap. 4 § LAF för läkarvård, sjukvårdande behandling, sjukhusvård och läkemedel kommer att ersättas enligt bestämmelserna i AFL under de första 180 dagarna efter det att skadan visade sig.

Vad gäller förutsättningarna för att erhålla livränta föreslår jag för närvarande ingen ändring av de nuvarande reglerna. Vid en bestående nedsättning av arbetsförmågan till följd av arbetsskada utges således på samma sätt som idag livränta enligt LAF.

Jag vill i detta sammanhang också något beröra trygghetsförsäkringen vid arbetsskada (TFA). TFA handhas av Arbetsmarknadsförsäkringar (AMF) och lämnar ersättning till anställda som drabbas av arbetsskada. Enligt försäkringsvillkoren får en anställd inte föra skadeståndstalan mot sin arbetsgivare med anledning av arbetsskadan. I stället erhåller den skadade ersättning från TFA enligt i huvudsak skadeståndsrättsliga regler. TFA lämnar ersättning för den inkomstförlust och de kostnader som återstår sedan ersättning från arbetsskadeförsäkringen betalats ut. Från TFA kan också utges ideella ersättningar för lyte och men, sveda och värk m.m. TFA har tillkommit efter utfästelse i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter (LO, SAF och PTK). Kommunal- och landstingsanställda är anslutna till försäkringen. Motsvarande regler för statligt anställda finns i avtalet om ersättning för personskada (PSA), som handhas av statens trygghetsnämnd. För TFA och PSA gäller samma regler som i LAF i fråga om vad som skall betraktas som arbetsskada. Försäkringskassornas beslut utgör i regel grunden för den ersättning som utges enligt dessa försäkringar. Den föreslagna förlängningen av samordningstiden får därför betydelse också för TFA och PSA. Detta gäller såväl i fråga om tillgången till försäkringskassans beslut och beslutsunderlag som i fråga om ersättning för inkomstförlust – utöver ersättningen från den allmänna försäkringen – under 180 dagar räknat från visandedagen.

Den föreslagna förlängningen av samordningstiden innebär en kostnadsmässig avlastning för arbetsskadeförsäkringen. Jag beräknar att försäkringsutgifterna kan minskas med knappt 140 milj.kr. per år och att besparingen i form av administrationskostnader är betydande. Med hänsyn till ärendebalanserna m.m. uppkommer dock besparingarna först något år efter genomförandet av de nya reglerna.

De nya reglerna bör träda i kraft den 1 januari 1992. Äldre föreskrifter bör tillämpas i fråga om ersättningsfall där skadan visat sig före detta datum. Förslaget innebär således att om visandedagen ligger i tiden före ikraftträdandet kommer nuvarande regler i LAF att tillämpas.

Förslaget avseende LAF får återverkningar också för ersättning enligt lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän.

Förslaget skall ses som ett första steg att komma till rätta med problemen med arbetsskadeförsäkringen. Som nämnts i det föregående (avsnitt 4.2) avser jag att inom kort föreslå regeringen att ge direktiv för en genomgripande översyn av hela arbetsskadeförsäkringen, varvid såväl möjligheten att införa en obligatorisk ansvarsförsäkring för arbetsgivarna

som förutsättningarna för ett avgiftsuttag som differentieras med hänsyn till arbetsskaderiskerna skall prövas. Arbetsskadebegreppet skall också ses över och stramas upp.

5 Särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension

Mitt förslag: Giltighetstiden för lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension, som gäller till utgången av år 1991, förlängs till utgången av år 1992.

Anslaget för bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension för budgetåret 1991/92 räknas upp med 25 milj.kr.

Skälen för mitt förslag: Med tillämpning fr.o.m. den 1 januari 1991 utges särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension (SKBT) till de pensionärer som är berättigade till kommunalt bostadstillägg till folkpension (KBT) och som på grund av storleken på sin pension och utgift för hyran inte når upp till socialstyrelsens socialbidragsnorm. Lagen om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension, som gäller t.o.m. den 31 december 1991, tidsbegränsades i avvaktan på förslag från kommittén för översyn av kommunalt bostadstillägg (S 1991:06). Kommitténs huvudbetänkande kommer att avlämnas omkring årsskiftet 1991/92 med inriktning på att föreslagna förändringar skall kunna träda i kraft den 1 januari 1993.

Kommittén har i en skrivelse till socialdepartementet den 30 september 1991 föreslagit att lagen om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension ges förlängd giltighetstid. Kommittén föreslår således att SKBT skall utges även under år 1992. Jag ansluter mig till detta förslag.

Antalet pensionärer som uppbär SKBT uppgår för närvarande till ca 28 000 personer. För närvarande utges SKBT med ett belopp som överstiger 200 kronor per månad till mer än hälften av de pensionärer som erhåller denna förmån och med mer än 500 kronor per månad till drygt 20 % av de förmånsberättigade pensionärerna.

Kommittén beräknar kostnaden för utbetalning av SKBT under år 1992 till 120 milj.kr. SKBT beräknas utges till ca 30 000 pensionärer under förutsättning att hyrorna inte höjs under år 1992. Statsbidrag till kommunerna lämnas enligt beslutet av riksdagen (prop. 1990/91:150, bil. I:3, FiU30, rskr. 386) med 40 % av kommunernas kostnader för SKBT. Statsbidraget vid konstant hyresnivå utgör därför ett årsbelopp på 48 milj.kr.

Med utgångspunkt från kommitténs kostnadsberäkningar och med beaktande av hyornas utveckling har jag beräknat kostnaderna under anslaget för budgetåret 1991/92 till 25 milj.kr. utöver vad som tidigare

beslutats. Jag avser att föreslå regeringen att senare återkomma till riksdagen i 1992 års budgetproposition om medelsbehov för budgetåret 1992/93.

6 Vissa åtgärder för att förenkla handläggningen i försäkringskassorna

6.1 Inledning

Den tidigare regeringen gav i oktober 1989 riksförsäkringsverket (RFV) och domstolsverket (DV) i uppdrag att utvärdera reglerna om omprövning av allmän försäkringskassas beslut särskilt med sikte på reglernas inverkan på handläggningstiderna i ärenden om socialförsäkringsförmåner. I uppdraget ingick att RFV och DV skulle överväga om det – för att minska de sammanlagda handläggningstiderna – kunde vara lämpligt att också inom andra områden än arbetsskadeförsäkringen använda sig av ett förenklat förfarande för vissa avgränsade typer av ärenden.

De båda verken överlämnade den 5 mars 1990 rapporten Kortare handläggningstider vid bl.a. omprövning och överklagande inom socialförsäkringen. I rapporten föreslås att vissa omprövningsärenden som för närvarande ankommer på socialförsäkringsnämnd skall handläggas av tjänsteman hos försäkringskassan. Vidare föreslås beträffande några ärendegrupper, där rättspraxis anses oklar, att det klarläggs att tjänsteman är behörig att fatta beslut. Rapporten i nu ifrågavarande del bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*.

6.2 Handläggning av vissa omprövningsärenden

Mitt förslag: I vissa ärendegrupper, i vilka beslut fattas av tjänsteman, skall även omprövningsbeslutet kunna fattas av tjänsteman i stället för av socialförsäkringsnämnd. Det gäller ärenden om återbetalningsskyldighet samt om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

RFV:s och DV:s förslag: Överensstämmer med mitt. Det omfattar dock också ärenden om rätt till havandeskapspenning.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks eller lämnas utan erinran av remissinstanserna med få undantag. Försäkringskassaförbundet anser att det bör ankomma på respektive försäkringskassas styrelse att ta ställning

till om beslutsrätt skall delegeras från socialförsäkringsnämnd till tjänsteman. Detta kan enligt förbundet i jämförelse med förslaget i rapporten innebära en viss utökad delegering av beslutanderätten till tjänsteman. Kammarrätten i Jönköping avstyrker förslaget med motivering att det i den enskildes ögon måste framstå som en onödig byråkratisk omgång att tjänsteman omprövar sina egna beslut. Försäkringsrätten för Södra Sverige avvisar förslaget såvitt avser havandeskapspenning och framhåller att skälighetsfrågorna i denna ärendegrupp inte skiljer sig från vad som gäller i mål om rätt till sjukpenning.

Skälen för mitt förslag: I förarbetena till lagstiftningen om socialförsäkringsnämnder (prop. 1985/86:73) förutsattes att medverkan av förtroendemän skall koncentreras till ärendetyper, som har det gemensamt att utgången är av stor betydelse för den försäkrade från trygghets- och försörjningssynpunkt samtidigt som ärendena ofta inrymmer betydande inslag av skälighetsbedömning.

I ett antal ärendeslag, där tjänsteman fattar beslut, sker eventuell omprövning av beslutet i socialförsäkringsnämnd. Bestämmelser om detta finns i 20 kap. 10 § AFL och i motsvarande reglering i annan socialförsäkrings- och bidragslagstiftning. I rapporten föreslås att även omprövningsbeslutet för några av dessa ärendeslag skall fattas av tjänsteman.

Enligt min mening bör nämndmedverkan förbehållas de ärenden där sådan medverkan har betydelse. I den mån det är fråga om ärendetyper där det finns en väl utvecklad praxis och skälighetsbedömningar förekommer i liten utsträckning bör omprövning av tjänstemannabeslut framdeles kunna göras av tjänsteman. Jag förutsätter härvid att omprövningsbeslutet fattas av en annan tjänsteman än den som tidigare beslutat.

I likhet med vad som anges i rapporten föreslår jag att följande omprövningsärenden hänförs till dem som skall avgöras av en tjänsteman:

– Återbetalningsskyldighet

Beslut om skyldighet att återbetala för mycket utbetald ersättning enligt 20 kap. 4 § AFL och enligt lagrum med motsvarande lydelse i andra här aktuella lagar omprövas generellt av socialförsäkringsnämnd. För att undvika att nämnden belastas med ärenden av mindre vikt bör en beloppsgräns införas. Omprövning av socialförsäkringsnämnd bör enligt min mening ske om det belopp som utbetalats för mycket överstiger 10 % av basbeloppet. I övrigt bör omprövning göras av en tjänsteman.

– Hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg

Enligt 10 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension skall frågor om förmåner enligt lagen prövas av socialförsäkringsnämnd i den omfattning regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, riks-försäkringsverket föreskriver det. I enlighet

med vad som angavs i prop. 1985/86:73 om ökat förtroendemannainflytande i försäkringskassorna m.m. har regeringen beträffande hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg utfärdat bestämmelser om att vissa omprövningar av beslut skall ankomma på socialförsäkringsnämnd (förordningen (1986:778) om förtroendemannamedverkan i ärenden enligt lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension).

Det gäller härvid frågor om

- huruvida gift person i fråga om pensionsförmåner skall behandlas på motsvarande sätt som den som är ogift
- återbetalningsskyldighet med tillämpning av 20 kap. 4 § AFL
- rätt till förmån vid bosättning utomlands
- rätt att överskrida det i kommunens grunder angivna maximala bostadstillägget
- fördelning av bostadskostnad mellan sammanboende
- beräkning av årsinkomst för försäkrad som har del i oskiftat dödsbo
- beräkning av årsinkomst från jordbruk, rörelse eller flerfamiljsfastighet.

Det har visat sig att dessa ärendeslag som regel inte innefattar skälighetsbedömningar. Eventuell omprövning bör således – utom vad avser återkrav av större belopp – handläggas av tjänsteman. Jag avser att föreslå regeringen att ändra bestämmelserna i den nämnda förordningen i enlighet härmed.

Beträffande ärenden om rätt till havandeskapspenning enligt 3 kap. 9 § AFL anser jag i likhet med försäkringsrätten för Södra Sverige att bedömningsfrågorna är sådana att omprövning alljämt skall ankomma på socialförsäkringsnämnd.

6.3 Klarläggande av beslutsbehörigheten i vissa frågor

Mitt förslag: Till följd av problem som aktualiserats i rätts-tillämpningen klargörs att beslut i vissa ärenden skall avgöras av tjänsteman vid försäkringskassa.

RFV:s och DV:s förslag: Överensstämmer med mitt. Det inbegriper dock också en lagändring avseende ärenden om rätt till bilstöd till handikappade.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran. Försäkringsrätten för Mellansverige framhåller att det är angeläget att ett klarläggande av beslutsbehörigheten sker. Försäkringsrätten för Södra Sverige har invändningar såvitt avser beslut som gäller fråga huruvida skada ådragits till följd av olycksfall i arbetet och anser att omprövning skall ankomma på socialförsäkringsnämnd.

Skälen för mitt förslag: I vissa ärenden har i rättstillämpningen frågan om beslutförhet – huruvida beslut skall fattas av tjänsteman eller av socialförsäkringsnämnd – aktualiserats. Det är fråga om ärenden som

enligt min mening bör avgöras av tjänsteman. Jag föreslår att det genom lagändringar klargörs att ifrågavarande ärendetyper inte skall prövas av socialförsäkringsnämnd. Följande ärendeslag avses:

– Förtidspension, särskild efterlevandepension, handikappersättning och vårdbidrag

Bestämmelser om allmänna förutsättningar för rätt till folkpension finns i 5 kap. AFL. Det är t.ex. fråga om rätt till folkpension vid bosättning utomlands eller fråga hur lång tid en utländsk medborgare skall ha varit bosatt i Sverige för att vara berättigad till folkpension i olika former. I dessa avseenden är villkoren i form av tidsangivelser m.m. nästan genomgående närmare beskrivna i lagtexten.

För rätt till folkpension och tilläggspension i form av förtidspension eller särskild efterlevandepension anges ytterligare förutsättningar i 7 och 13 kap. resp. 8 och 14 kap. AFL. För rätt till handikappersättning och vårdbidrag finns bestämmelser i 9 kap. AFL.

Frågor om rätt till förtidspension, särskild efterlevandepension, handikappersättning och vårdbidrag skall enligt 18 kap. 21 § AFL avgöras av socialförsäkringsnämnd.

Oklarhet råder beträffande beslutsbehörigheten för tjänstemän hos försäkringskassan såvitt avser förutsättningarna i 5 kap. AFL vid prövning av rätten till nämnda pensionsförmåner. Det kan anmärkas att motsvarande prövning görs av en tjänsteman när det gäller t.ex. ålderspension.

Enligt min uppfattning bör alla frågor som avses i 5 kap. AFL avgöras på tjänstemannanivå oavsett förmånsslag. Dessa ärenden inrymmer som regel inte ett sådant mått av skälighetsbedömning att förtroendemannamedverkan är motiverad. Jag föreslår att 18 kap. 21 § AFL ändras i enlighet härmed.

– Omprövning av beslut som gäller fråga om sjukpenning vid skada som ådragits till följd av olycksfall i arbetet

Ärenden om rätt till sjukpenning avgörs hos försäkringskassan av en tjänsteman. I de fall den försäkrade begär omprövning av försäkringskassans beslut omprövas ärendet i socialförsäkringsnämnd. Såvitt avser arbetsskadeförsäkringen finns bestämmelser härom i 8 kap. 4 § andra stycket lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF).

I prop. 1985/86:73 (s. 34) anförde departementschefen att beslut om rätt till sjukpenning vid sjukdom och i samband med rehabilitering ofta har stor betydelse för den försäkrades försörjning och ofta innehåller betydande inslag av skälighetsbedömning. Dock kunde det inte anses lämpligt att generellt införa förtroendemannamedverkan i ärenden om sjukpenning. När ett sådant ärende blir föremål för omprövning borde dock omprövningen ankomma på socialförsäkringsnämnd.

Utformningen av behörighetsreglerna i 8 kap. 4 § har inneburit tillämpningsproblem. Dessa har avsett ärenden där frågan gällt huruvida skada som förorsakat nedsättning av arbetsförmågan har ådragits till följd av olycksfall i arbete. I tillämpningen råder tveksamhet när det gäller frågan om omprövning av beslut i sådana ärenden skall göras av tjänsteman eller socialförsäkringsnämnd.

Försäkringsrätten för Södra Sverige anför i sitt remissyttrande att inte bara frågan om förvärvsförmågans nedsättning utan också sambandsfrågan vid olycksfall bör omprövas av socialförsäkringsnämnd då dessa frågor ofta är svåra att särskilja och sambandsbedömningen vid olycksfall i stort sett är densamma som när det är fråga om arbetssjukdom.

Enligt min mening bör beslut av tjänsteman omprövas av en socialförsäkringsnämnd då beslutet grundar sig på en bedömning av i vilken utsträckning den försäkrades sjukdom sätter ned hans förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete. Om frågan enbart gäller huruvida det föreligger samband mellan ett olycksfall i arbetet och en ådragen skada, bör dock i enlighet med rapportens förslag omprövningen av kassans beslut ankomma på tjänsteman. Beslutförheten bör klarläggas genom ändring i enlighet härmed av 8 kap. 4 § LAF.

– Prövning av ansökan om anpassningsbidrag såvitt avser bilstöd till handikappade

I 3 § lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till handikappade anges att frågor om rätt till bidrag avgörs av socialförsäkringsnämnd. I förarbetena till bestämmelsen (prop. 1987/88:99 om förbättrat bilstöd till handikappade s. 28) anges att beslut om rätt till bilstöd bör fattas av socialförsäkringsnämnd och att övriga frågor bör kunna avgöras av tjänsteman vid försäkringskassan.

Bilstöd finns enligt förordningen (1988:890) om bilstöd till handikappade i olika former, nämligen grundbidrag, anskaffningsbidrag och anpassningsbidrag. Anpassningsbidrag lämnas för kostnader för sådan ändring av eller anordning på fordonet som behövs för att den handikappade skall kunna bruka det. Vid mer omfattande ändringar av fordon är det ofta inte möjligt att redan i samband med prövningen av rätten till grund- och anskaffningsbidrag ta ställning till vilka anpassningar av fordonet som är nödvändiga. Ändrad eller ny anpassning kan också behövas senare av medicinska eller tekniska skäl. Ombyggnaden av fordonet kan avsevärt fördröjas om varje anpassningsärende skall prövas av socialförsäkringsnämnd. Dessutom blir det administrativt betungande för försäkringskassan.

Vid tillämpningen av 3 § nämnda lag har enligt RFVs och DVs rapport förekommit oklarhet om hur begreppet "rätt till bidrag" skall tolkas. Detta har haft till följd att i vissa fall frågor om anskaffnings- och anpassningsbidrag har ansetts skola avgöras av socialförsäkringsnämnd. I rapporten har föreslagits en lagändring för att undanröja oklarheten.

Försäkringsöverdomstolen har genom dom den 28 december 1990 (mål nr 2408/89, referat FÖD 1991:6) tolkat bestämmelsen så att medverkan av socialförsäkringsnämnd krävs vid avgörande av om sökanden uppfyller de grundläggande förutsättningarna för rätt till bilstöd i 2 och 5 §§ förordningen om bilstöd till handikappade. Om socialförsäkringsnämnden funnit att rätt till bilstöd föreligger, kan frågor i övrigt om respektive bidrags storlek m.m. avgöras av tjänsteman hos kassan. Domstolen har i domen erinrat om att, för det fall sökanden skulle begära enbart anpassningsbidrag, ett avgörande av om sådant bidrag kan utgå måste föregås av en prövning i socialförsäkringsnämnd av frågan om sökanden uppfyller de grundläggande förutsättningarna för rätt till bilstöd.

Beslutsbehörigheten i ärenden rörande bilstöd har således numera förtydligats genom ett domstolsavgörande som torde få prejudicerande betydelse. Det får förutsättas att försäkringsöverdomstolens ställningstagande följs i den fortsatta tillämpningen och någon lagändring behövs därför inte för att klargöra att tjänsteman hos försäkringskassan avgör frågor om bilstöd för så vitt frågan inte gäller de grundläggande förutsättningarna för rätt till sådan förmån.

7 Kostnader och ikraftträdande

Förslaget att förlänga samordningstiden i arbetsskadeförsäkringen har beräknats minska försäkringsutgifterna med knappt 140 milj.kr. per år och kan beräknas minska administrationskostnaderna i storleksordningen 100 milj.kr. per år.

Den föreslagna förlängningen av särskilt kommunalt bostadstillägg är kostnadsberäknad till 25 milj.kr. för budgetåret 1991/92.

Den rationaliseringsvinst som kan beräknas uppstå genom förslagen om utökad behörighet för tjänstemän i försäkringskassorna är ganska marginell. Antalet ärenden som berörs uppgår till högst några tusen per år. Jag avser att beakta kostnadsbesparingen, som kan beräknas till 0,5 – 1 milj.kr. för år räknat, i anslutning till kommande budgetproposition.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1992.

De föreslagna ändringarna i 3 kap. 5 § tredje stycket och 8 kap. 12 § AFL bör träda i kraft den 1 juli 1992.

8 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom socialdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1991:421) om ändring i lagen (1990:1466) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

3. lag om ändring i lagen (1991:1040) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. lag om ändring i lagen (1991:1048) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
5. lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevärd,
6. lag om ändring i lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare,
7. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
8. lag om ändring i lagen (1991:1042) om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
9. lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
10. lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
11. lag om ändring i lagen (1964:143) om bidragsförskott,
12. lag om ändring i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till handikappade,
13. lag om fortsatt giltighet av lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension,
14. lag om ändring i lagen (1990:1467) om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.,
15. lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön,
16. lag om ändring i utsökningsbalken,
17. lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal,
18. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Lagförslagen under 16 – 18 har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet resp. statsrådet Laurén.

De fyra sistnämnda lagförslagen gäller ämnen som faller under lagrådets granskningsområde. Förslagen är emellertid av sådan beskaffenhet att lagrådets hörande skulle vara utan betydelse.

9 Specialmotivering till författningsförslagen

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

3 kap.

5 §

Såvitt avser ändringen i första stycket b) hänvisas till vad som sägs i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4).

Bestämmelsen i paragrafens andra stycke om s.k. väntetid om 14 dagar vid ändring enligt första stycket a) har i enlighet med vad som angetts i avsnitt 3.1 slopats. En sådan ändring skall i stället ske från och med den dag försäkringskassan fått kännedom om de ändrade omständigheterna.

Andra stycket i paragrafen har vidare i enlighet med avsnitt 3.1 kompletterats med en särregel om giltighetstiden av en SGI-ändring för dels fall då övergång sker från sjuklön till sjukpenning vid slutet av en sjuklöneperiod, dels fall då sjukpenning och sjuklön skall utges för samma

tid på sätt som anges i 12 a §. Särregeln innebär att SGI-ändringen i dessa situationer alltid skall gälla fr.o.m. den första dagen med sjukpenning.

Ändringen i paragrafens tredje stycke är en konsekvens av ändringar i skollagen i enlighet med vad som sägs i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4).

10 c §

I enlighet med vad som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.5) görs ett tillägg i paragrafen som innebär att sjukpenning som utges för tid då annars rehabiliteringspenning skulle ha uppburits inte skall timberäknas enligt reglerna i 10 – 10 b §§ utan i stället beräknas per kalenderdag enligt 4 § första stycket.

12 §

Paragrafen innehåller en särskild reglering av hur rätten till sjukpenning och sjukpenningens storlek skall bestämmas i fall då den försäkrade mot ersättning vårdar annans barn i sitt hem som fosterbarn eller under jämförliga förhållanden för tid då sjukpenning kommer i fråga.

Genom ändringen kompletteras regleringen med att årsarbetstid skall fastställas för det antal timmar den försäkrade beräknas utföra förvärvsarbete som inte omfattar sådan vård som avses i paragrafen. Samtidigt görs vissa redaktionella ändringar.

4 kap.

12 §

En av förutsättningarna för rätt till tillfällig föräldrapenning är att föräldern avstår från förvärvsarbete.

Även en förälder, som i samband med vård av barn enligt 10 § första stycket eller 11 § eller i fall som avses i 10 § tredje eller fjärde styckena är förhindrad att delta i rehabilitering enligt 22 kap., skall som angetts i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4), om övriga förutsättningar är uppfyllda, ha rätt till tillfällig föräldrapenning vid frånvaro från rehabiliteringen på den grunden.

Det tillägg som föreslås i ifrågavarande paragraf innebär att underlåtenhet att delta i rehabilitering i de angivna situationerna skall jämföras med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av reglerna om tillfällig föräldrapenning.

14 a §

Ändringen i paragrafen innebär att tillfällig föräldrapenning skall beräknas per kalenderdag när en förälder skall uppbära sådan förmån för tid då annars rehabiliteringspenning skulle ha uppburits (jfr motiveringen till 3 kap. 10 c §).

8 kap.

12 §

Ändringen i paragrafen är en konsekvens av ändringar i skollagen i enlighet med vad som sägs i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4).

18 kap.

21 §

Paragrafen har i överensstämmelse med vad som anförts i avsnitt 6.3, kompletterats så att det klargörs att tjänsteman hos försäkringskassa och socialförsäkringsnämnd skall avgöra frågor om rätt till förtidspension, särskild efterlevandepension, handikappersättning och vårdbidrag såvitt gäller förutsättningarna för pension enligt 5 kap. I andra hänseenden än som nu sagts åsyftas inte någon ändring av nuvarande tillämpning i fråga om beslutsbehörigheten enligt paragrafen. Vid omprövning av beslut skall dock naturligtvis tillämpas vad som föreskrivs i 20 kap. 10 §. Ett beslut avseende t.ex. återbetalningsskyldighet av pensionsförmån skall således, om det belopp som har utbetalats för mycket överstiger 10 procent av basbeloppet, omprövas av socialförsäkringsnämnd.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:421) om ändring i lagen (1990:1466) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

2 kap.

6 §

I samband med socialtjänstens dagverksamhet skall kommuner erbjuda hälso- och sjukvård, dock inte läkarvård, enligt vad som sägs i 18 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) i dess lydelse fr.o.m. år 1992. Ett tillägg har gjorts i punkt 8 i paragrafens uppräkningslista så att ersättning för resekostnader i samband med besök för sjukvårdande behandling i samband med dagverksamhet skall kunna utges i samma ordning som om behandlingen hade getts i landstingskommunal regi. Undantag görs dock vid boende som avses i 20 § andra stycket eller 21 § tredje stycket socialtjänstlagen (1980:620), dvs. om den försäkrade bor i en särskild boendeform för service eller omvårdnad eller i en bostad med särskild service för handikappade. I de sistnämnda fallen skall kostnadsansvaret för resor ligga på kommunen.

Tillägget i punkt 9 innebär att ersättning för resekostnader i samband med besök för läkarvård eller annan sjukvårdande behandling inom primärvård skall utges i samma ordning och på lika villkor oavsett om landsting eller kommun är vårdansvarig.

Beträffande båda tilläggen kan erinras om att den nya lagen (1991:419) om resekostnadsersättning vid sjukresor hänvisar till förevarande paragraf när det gäller det landstingskommunala administrationsansvarets omfattning.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1040) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Prop. 1991/92:40

3 kap.

7 b §

Som framgår av den allmänna motiveringen anförde socialförsäkringsutskottet vid riksdagsbehandlingen av regeringens förslag om rehabilitering och rehabiliteringsersättning (SfU16, s. 29 och 30) bl.a. att det förhållandet att såväl 2 kap. 11 § som 3 kap. 8 § andra stycket AFL upphävs kommer att leda till att sjukpenning vid medicinsk behandling och medicinsk rehabilitering endast kan utges i förhållande till den faktiska nedsättningen av arbetsförmågan. I regel torde den faktiska arbetsförmågan inte vara nedsatt i samma utsträckning som åtgärderna förhindrar förvärvsarbete. Enligt utskottets mening bör motsvarigheten till nuvarande bestämmelse i 3 kap. 8 § andra stycket AFL jämförd med 2 kap. 11 § AFL införas i lagen såvitt avser rätten till sjukpenning vid medicinsk behandling och medicinsk rehabilitering.

Mot denna bakgrund har ändring gjorts i förevarande paragraf som klargör att det skall vara möjligt att uppbära sjukpenning enligt paragrafen i samband med medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering.

8 §

Genom ett tillägg i paragrafens fjärde stycke, som ger definitionen på begreppet sjukperiod, jämfälls tid under vilken den försäkrade i oavbruten följd har rätt till sjukpenning enligt 7 b § med sådan tid då den försäkrade i oavbruten följd lider av sjukdom som sätter ned arbetsförmågan med minst en fjärdedel. Härav följer att, om sådan tid för vilken sjukpenning enligt 7 b § utges inleds eller avslutas i omedelbar anslutning till ett sjukfall enligt 7 §, dessa perioder kommer att utgöra en sammanhängande sjukperiod. Detta blir av betydelse främst för fastställandet av sjukpenningens kompensationsgrad enligt 4 § första stycket.

Medicinska behandlings- eller rehabiliteringsåtgärder enligt 7 b § kan förekomma etappvis med mellanliggande uppehåll i behandlingen. Under uppehåll i behandlingen kan den försäkrade i vissa fall vara i fullt arbete och i andra fall berättigad till hel eller partiell sjukpenning. Kravet på att rätten till sjukpenning skall föreligga i oavbruten följd innebär att sjukperioden bryts vid uppehåll i sjukpenningrätten en hel dag eller mer.

Det kan antas förekomma att en försäkrad som genomgår rehabilitering enligt 22 kap. skulle ha varit berättigad till fortsatt sjukpenning enligt 3 kap. om rehabiliteringen inte hade kommit till stånd.

Enligt 3 kap. 8 § fjärde stycket anses som sjukperiod tid, under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 3 kap. 7 §. En sjukperiod skall enligt 3 kap. 1 § fjärde stycket – om den inleds i

omedelbar anslutning till en sjuklöneperiod enligt lagen (1991:1047) om sjuklön – anses omfatta också sjuklöneperioden. En sjukperiod kan bedömas som avslutad i och med att en rehabiliteringsperiod med rehabiliteringsersättning påbörjas. Av skäl som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.5) skall emellertid en försäkrad som måste avbryta en rehabiliteringsperiod på grund av att han insjuknar så att hans arbetsförmåga sätts ned med minst en fjärdedel inte anses påbörja en ny sjukperiod. I stället skall, om rehabiliteringsperioden inletts i omedelbar anslutning till en sjukperiod, i sådant fall sjukperioden anses obruten alltsedan första dagen med sjuklön eller sjukpenning. Om rehabiliteringsperioden inte inletts i omedelbar anslutning till en sjukperiod skall sjukperioden i stället anses obruten alltsedan första dagen med rehabiliteringspenning.

Om rehabilitering avbryts av orsak som nämnts har det således ingen betydelse om den försäkrade insjuknar i samma eller annan sjukdom än den som föranlett rehabiliteringen. Detta motiveras bl.a. av att försäkrade, vars arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel på grund av viss sjukdom, inte påbörjar en ny sjukperiod om diagnosen ändras i en löpande sjukperiod.

Innebörden av tillägget i paragrafens femte stycke kan exemplifieras enligt följande. En försäkrad som haft en sjukperiod om 40 dagar och omedelbart därefter genomgått rehabilitering under 20 dagar skall således om rehabiliteringsperioden avbryts på grund av att han insjuknar så att hans arbetsförmåga sätts ned med minst en fjärdedel anses ha haft en sammanhängande sjukperiod om 60 dagar. Detta har betydelse för sjukpenningens kompensationsgrad från och med den 61:a dagen i sjukperioden och för den tid som återstår till dess kompensationen höjs från och med den 91:a dagen i sjukperioden.

Om rehabiliteringsperioden inte inletts i omedelbar anslutning till en sjukperiod har – under i övrigt oförändrade förutsättningar – regeln betydelse för sjukpenningens kompensationsgrad från och med den 21:a dagen i sjukperioden, räknat från första dagen rehabiliteringsersättning, och för den tid som återstår till dess kompensationen höjs från och med den 91:a dagen i sjukperioden.

Att en sammanhängande sjukperiod anses föreligga får vidare till följd, i de båda fall som nyss nämnts, att en sjuklöneperiod inte kan börja löpa när sjukperioden och rehabiliteringsperioden tillsammans pågått minst 14 dagar eller rehabiliteringsperioden ensam varat lika länge.

20 kap.

3 §

Ändringen i paragrafen, som behandlats i avsnitt 2.3 i den allmänna motiveringen, innebär att försäkringskassan får möjlighet att förvägra en försäkrad ersättning enligt lagen också när denne utan giltig anledning vägrar att underkasta sig sådan medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering som avses i 3 kap. 7 b §.

Ändringen innebär i överensstämmelse med vad som anförts i avsnitt 6.2 att omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet enligt 4 § skall göras av tjänsteman, om det för mycket utbetalade beloppet inte överstiger 10 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 §. Här avses basbeloppet för det år då beslutet i ärendet om återkrav först fattas av försäkringskassan.

22 kap.

12 §

Reglerna i 3 kap. 12 § om rätt till sjukpenning för den som under vissa förhållanden vårdar annans barn i hemmet och sättet för fastställande av sjukpenningens storlek i dessa fall blir genom den föreslagna kompletteringen av hänvisningen i förevarande paragraf tillämpliga på motsvarande sätt i fråga om rehabiliteringspenning.

9.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1048) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

3 kap.

12 a §

Som framgår av avsnitt 3.2 i den allmänna motiveringen skall en försäkrad som uppbär sjukpenning för samma tid som sjuklön skall utges till honom av en arbetsgivare inte tillgodoräknas årsarbetstid från förvärvsarbete hos den arbetsgivaren vid bestämmande av sjukpenningens storlek. Detta klargörs genom den nya föreskriften i andra stycket av paragrafen.

9.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

9 §

Den föreslagna ändringen i paragrafen innebär att ersättning för närståendevård skall beräknas per kalenderdag när en förälder skall uppbära sådan förmån för tid då annars rehabiliteringspenning skulle ha uppburits (jfr motiveringen till 3 kap. 10 c § AFL).

18 §

Ändringen i paragrafen har samma orsak och innebörd som ändringen i 20 kap. 10 § första stycket AFL såvitt gäller omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet (avsnitt 9.3).

9.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare

14 §

Ändringen har samma orsak och innebörd som ändringen i 20 kap. 10 § första stycket AFL såvitt gäller omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet (avsnitt 9.3).

9.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

3 kap.

1 §

Genom ändringen i paragrafen, som behandlats i avsnitt 4 i den allmänna motiveringen, förlängs den tid under vilken sjukpenning enligt LAF samordnas med sjukpenning enligt AFL. Vidare görs en redaktionell ändring avseende hänvisningen till 3 kap. 3 § AFL.

8 kap.

4 §

Enligt vad som föreslagits i avsnitt 6.3 skall en tjänsteman ompröva beslut i ärenden som enbart innefattar ställningstagande till huruvida det föreligger orsakssamband mellan ett olycksfall i arbetet och en ådragen skada. Samma sak skall givetvis gälla beträffande sambandsbedömning i frågan huruvida en skada utgör recidiv till ett olycksfall i arbetet. Enligt den nya lydelsen av andra stycket i paragrafen återstår för omprövning genom socialförsäkringsnämnd av beslut i sjukpenningärenden enligt 3 kap. 5 § endast de som avser om och i vilken utsträckning den försäkrades sjukdom sätter ned arbetsförmågan. Hit hör också fall då frågan gäller t.ex. i vilken omfattning en nedsättning av arbetsförmågan skall hänföras till ett olycksfall i arbetet resp. en annan skadeorsak. I övrigt är ändringarna i paragrafen av redaktionell art.

9.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1042) om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

6 kap.

5 §

Genom den föreslagna hänvisningen till 3 kap. 7 b § AFL skall, på sätt som för närvarande (lydelsen intill utgången av år 1991) gäller genom hänvisning till 2 kap. 11 § AFL, en försäkrads förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete när han genomgår medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering anses nedsatt även i den mån han genom åtgärden är förhindrad att arbeta.

9.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring

20 §

Ändringen i paragrafen har samma orsak och innebörd som ändringen i 20 kap. 10 § första stycket AFL i vad avser omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet (avsnitt 9.3).

9.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag

15 §

Ändringen i paragrafen har samma orsak och innebörd som ändringen i 20 kap. 10 § första stycket AFL i vad avser omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet (avsnitt 9.3).

9.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1964:143) om bidragsförskott

22 §

Ändringen i paragrafen har samma orsak och innebörd som ändringen i 20 kap. 10 § första stycket AFL i vad avser omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet (avsnitt 9.3).

9.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till handikappade

5 §

Ändringen har samma orsak och innebörd som ändringen i 20 kap. 10 § första stycket AFL i vad avser omprövning av beslut i fråga om återbetalningsskyldighet (avsnitt 9.3).

9.13 Förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension

Lagens giltighetstid förlängs med ett år av skäl som redovisats i avsnitt 5.

9.14 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1467) om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.

2 a §

Tillägget i paragrafen innebär att den som vistas vid en sådan vårdinrättning som har tagits över av en kommun enligt lagen (1990:1402) om övertagande av vissa sjukhem och andra vårdinrättningar får rätt att kostnadsfritt erhålla sådana förbrukningsartiklar som avses i 6 § i de fall regeringen har förordnat om att artiklarna skall tillhandahållas utan kostnad.

10 §

Genom ändringen i paragrafen åläggs kommunen att svara för kostnaderna för förbrukningsartiklar som enligt 2 a § skall lämnas kostnadsfritt till den som vistas på en vårdinrättning som har övertagits av kommunen enligt lagen 1990:1402.

9.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön

11 §

Genom tillägget i paragrafen öppnas möjlighet för försäkringskassan att utan hinder av sekretessbestämmelsen i 7 kap. 7 § sekretesslagen lämna uppgift till arbetsgivaren om vad som framkommit vid en sjukkontroll. Uppgift får lämnas endast om den behövs för att arbetsgivaren skall kunna ta ställning till arbetstagarens rätt till sjuklön under sjuklöneperioden.

En försäkringskassas skyldighet som sådan att lämna ut uppgift som framkommit vid sjukkontroll regleras inte genom denna bestämmelse.

9.16 Förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken

7 kap. 1 § och 15 kap. 2 §

Ändringarna innebär att löneutmätning och införsel får äga rum även i *rehabiliteringspenning*, såsom redan är fallet med bl.a. sjukpenning och föräldrapenningförmåner.

Även om till att rehabiliteringsersättning i form av *särskilt bidrag* inte enbart är avsedd att täcka vissa särskilt angivna kostnader utan också delvis är avsedd att täcka vissa allmänna levnadsomkostnader har det ansetts att det särskilda bidraget inte bör komma i fråga för löneexekution.

9.17 Förslaget till lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal

Prop. 1991/92:40

1 §

Genom tillägget i andra stycket klargörs att försäkringsavtalslagen inte skall tillämpas på försäkring hos en allmän försäkringskassa mot kostnader för sjuklön.

9.18 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

7 kap.

7 §

I 1 kap. 2 § sekretesslagen föreskrivs att uppgift för vilken sekretess gäller enligt lagen inte får röjas för enskild i andra fall än som anges i sekretesslagen eller i lag eller förordning till vilken sekretesslagen hänvisar. Ett tillägg behövs därför i den aktuella paragrafens fjärde stycke för att sekretessen, som följer av paragrafens första stycke, inte skall gälla förhållanden som undantagits enligt föreskrift i sjuklönelagen (jfr lagförslag 15).

10 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

dels anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1991:421) om ändring i lagen (1990:1466) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1991:1040) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. lag om ändring i lagen (1991:1048) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
5. lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård,
6. lag om ändring i lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare,
7. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
8. lag om ändring i lagen (1991:1042) om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
9. lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
10. lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
11. lag om ändring i lagen (1964:143) om bidragsförskott,
12. lag om ändring i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till handikappade,

13. lag om fortsatt giltighet av lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension,

14. lag om ändring i lagen (1990:1467) om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.,

15. lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön,

16. lag om ändring i utsökningsbalken,

17. lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal,

18. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),

dels

19. till *Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1991/92 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 25 000 000 kr.

11 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning i berörda delar av riksförsäkringsverkets och domstolsverkets rapport Kortare handläggningstider vid bl.a. omprövning och överklagande inom socialförsäkringen

Riksförsäkringsverket (RFV) anser att vissa omprövningsärenden i försäkringskassorna som för närvarande ankommer på socialförsäkringsnämnd skall handläggas av tjänsteman. Domstolsverket (DV) anför att DV inte har några invändningar häremot.

För ett antal ärendeslag, där tjänsteman i försäkringskassa fattar beslut, sker eventuell omprövning i socialförsäkringsnämnd. RFV konstaterar att för flera av dessa ärenden finns en väl utvecklad rätts-tillämpning och skälighetsbedömningar förekommer i liten utsträckning. Därför kan det finnas skäl att även eventuell omprövning i dessa ärenden görs av tjänsteman. De omprövningsärenden som föreslås bli överflyttade till tjänsteman är:

- Återbetalningsskyldighet enligt 20 kap. 4 § AFL om det belopp som utbetalats för mycket uppgår till högst 10 % av basbeloppet
- Rätt till havandeskapspenning enligt 3 kap. 9 § AFL
- Frågor rörande hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg som enligt förordningen (1986:778) om förtroendemannamedverkan i ärenden enligt lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension skall omprövas av socialförsäkringsnämnd.

Vidare framhåller RFV att oklarhet råder i några frågor huruvida det är socialförsäkringsnämnd eller tjänsteman som är beslutsbehörig. RFV anser att det behövs ett klarläggande att tjänsteman är beslutsbehörig i följande tre fall:

- Ställningstagande till huruvida förutsättningarna i 5 kap. AFL är uppfyllda vid prövning av ärenden om förtidspension, handikappersättning och vårdbidrag
- Prövning av ansökan om anpassningsbidrag inom bilstödet till handikappade
- Omprövning av beslut som gäller fråga huruvida skada ådragits till följd av olycksfall i arbetet.

RFV framhåller att förslagen till förenklat beslutsförfarande medför en årlig kostnadsbesparing om 0,5 - 1 milj.kr.

**Förteckning över remissinstanser som avgett yttrande
över riksförsäkringsverkets och domstolsverkets rapport
Kortare handläggningstider vid bl.a. omprövning och
överklagande inom socialförsäkringen**

Prop. 1991/92:40
Bilaga 2

Efter remiss har yttranden inkommit från försäkringsöverdomstolen, kammarrätten i Stockholm, kammarrätten i Göteborg, kammarrätten i Sundsvall, kammarrätten i Jönköping, försäkringsrätten för Mellan-sverige, försäkringsrätten för Södra Sverige, försäkringsrätten för Norra Sverige, statskontoret, riksrevisionsverket, riksdagens ombudsmän (JO), domstolsutredningen (Ju 1989:06), Försäkringskasseförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation och Sveriges akademikers centralorganisation.

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1991	30
1 Inledning	30
2 Ersättning vid rehabilitering	30
2.1 Inledning	30
2.2 Ersättning vid medicinsk rehabilitering	33
2.3 Indragning eller nedsättning av ersättning vid medicinsk rehabilitering	34
2.4 Vård av barn i samband med rehabilitering	35
2.5 Beräkning av sjukpenning m.m. vid avbrott i rehabilitering	36
2.6 Utmätning och införsel av rehabiliteringspenning	39
2.7 Rehabiliteringsersättning till fosterförälder	40
3 Andra sjukförsäkringsfrågor	41
3.1 Ändring av sjukpenninggrundande inkomst	41
3.2 Sjukpenningberäkning och årsarbetstid	43
3.3 Ersättning vid resa i samband med kommunal hälso- och sjukvård	44
3.4 Sjukpenninggrundande inkomst m.m. i samband med viss utbildning	45
3.5 Kostnadsansvaret för vissa förbrukningsartiklar vid vistelse på vårdinrättning	46
3.6 Försäkring mot kostnader för sjuklön	47
3.7 Sjukkontroll under en sjuklöneperiod	48
4 Förlängd samordningstid inom arbetsskadeförsäkringen	49
4.1 Nuvarande regler	49
4.2 Behovet av förändring av regelsystemet m.m.	50
4.3 Förlängd samordningstid inom arbetsskadeförsäkringen	51
5 Särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension	54
6 Vissa åtgärder för att förenkla handläggningen i försäkringskassorna	55
6.1 Inledning	55
6.2 Handläggning av vissa omprövningsärenden	55
6.3 Klarläggande av beslutsbehörigheten i vissa frågor	57
7 Kostnader och ikraftträdande	60
8 Upprättade lagförslag	60
9 Specialmotivering till författningsförslagen	61
9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	61
9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:421) om ändring i lagen (1990:1466) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	63
9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1040) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	64

9.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1048) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	66
9.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård	66
9.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare	67
9.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring	67
9.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1042) om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring .	67
9.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring	68
9.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag	68
9.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (1964:143) om bidragsförskott	68
9.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till handikappade .	68
9.13	Förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension	68
9.14	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1467) om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läke- medelskostnader, m.m.	69
9.15	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön	69
9.16	Förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken	69
9.17	Förslaget till lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal	70
9.18	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	70
10	Hemställan	70
11	Beslut	71
Bilaga 1		72
Bilaga 2		73

